

ACW

Nr. 6

21. MÄRTS

1925

V. Melnik.

„Pallas'e“ tänavuselt näituselt.

Kuhlbars'i rinnakuju.

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

soovitab oma väljaandel

UUEMAT ILUKIRJANDUST:

- A. Adson. **Käsitöö.** Novellid. 85 mk.
Juhani Aho. **Õpetaja proua.** Romaan. Soome keelest V. Ridala. 200 mk.
Hoiarõõm. **Reisipildid.** Pariisi. 150 mk.
Juhani Jaik. **Võrumaa jutud.** I valik. E. Viiralt illustr. 300 mk.
A. Kivikas. **Mihklipäev.** Romaan. 240 mk.
J. Lattik. **Minu kodust.** Lood lapsepõlvest. 130 mk.
O. Luts. **Tulilill.** Veste-novell. 160 mk.
O. Luts. **Vähkmann ja Ko.** Fõljetonistlik romaan. 100 mk.
Mait Metsanurk. **Taavet Soovere elu ja surm.** Romaan. 120 mk.
Jakob Mändmets. **Meri.** Novellid. 2. trk. 160 mk.
" " **Saatuse tujud.** Jutud Venemaal Austria sõjast. 130 mk.
Villem Ridala. **Toomas ja Mai.** Lugulaul orjaajast, neljas loos. 350 mk.
Richard Roht. **Väikelinn.** Uudisjutt. 80 mk.
A. H. Tammsaare. **Poiss ja liblik.** Novellid. 100 mk.
Friedebert Tuglas. **Teekond Hispaania.** Reisikirjad. 2. trk. 200 mk.
Marie Under. **Pärisosa.** Luuletuskogu. 85 mk.
Henrik Visnapuu. **Valit värssid.** Luuletuskogu. 250 mk.

KULTUUR JA TEADUS:

- A. Jürgenstein. **Nipet-Näpet.** Legendid, anekdoodid ja tõsijuhtumised. 50 mk.
A. Tammann. **Eesti iseseisvuse teel.** I. Vene revolutsiooni ist Eesti vabadussõjani. 160 mk.
Joh. Pitka. **Minu mälestused.** Sõjamemuaarid. 225 mk.
J. Poopuu. **Sõda Landeswehriiga.** 100 mk.
Aks. Kallas. **Au langenuile.** Luuletused vabadussõjas langenuile. 200 mk.
A. Saarese. **Valitud Eesti rahvalaulud.** Antoloogia, eessõnaga rahvaluule üle. 130 mk.
G. Vilberg. **Kodumaal rännates.** II jagu. 100 mk.
G. Vilberg. **Kodumaal rännates.** III jagu. 150 mk.
G. H. Niggol. **Kasvatuse radadel.** I—V. Kasvatuseõpetus. 630 mk.
G. H. Niggol. **Töökool ja õppekool.** Kasvatusteaduslik teos. 50 mk.
G. H. Niggol. **Maria Montessori meetodi äraandused.** Kasvatusteaduslik süsteem. 60 mk.
Prof. A. Kink. **Meie jõumajanduse sihtjooned tulevikus.** 40 mk.
Prof. A. Kink. **Tartu-Pihkva ja Narva vee-tee.** 40 mk.
D. Buxhoevden. **Lõhkeained.** I osa 100 mk.
" " **Lõhkeained.** II osa. Lõhkeainete tarvitamine põllumajanduses. 190 mk.
H. v. Gerlach. **Parlament.** Broschüür. 35 mk.
Dr. A. Rütman. **Mida võib teada igatiks suguhaigustest.** 75 mk.
Prof. Steinach. **Kuidas kunstlikult nooreks saada.** Broschüür. 30 mk.
A. Burmeister. **Täielik malemängu õpetus.** 185 mk.

KIRJANDUSE,
KUNSTI JA
KULTUURI
AJAKIRI

TOIMETAJA
E. RAUDSEPP
VÄLJAANDJA
TALL. EESTI
KIRJ.-ÜHISUS

ILMUB IGA 2 NÄDALA TAGANT

III AASTAKÄIK

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, PIKK TÄNAV 2

TOIMETAJA KÕNETUNNID ÄRIPÄEVIL 1—2

PÄRDIK.

J. ESERINI uudisjutt kogust „Leierkast“.

Läbi on sõidetud igat värvi mered, milliseid maadeteadus üldse tunneb, ja siiski paistavad veel unes fantastilised kuldruuged veeväljad, mille kohal purjed veel pole paisunud. Ja ennäe, ühel ööl jätab vana merimees salaja maha oma kodu, perekonna ja sõbrad, et kaduda teadmata kuhu...

Oh jumalik kõikteadmise iha, igavene janu, mis ei luba korrata ühtki kogematut sammu! Nii pole elu äraseletatud teadvuse ring, mida on ülistanud kõigi aegade targad, vaid õhku lastud nool, mis ei pöördu enam tagasi oma kätkisse surema.

Kolm juttu olid sest teemast juba räägitud, kui meie, mina ja mõned mu tuttavad, nagu muistse Dekameroni seltskond, olime lahkunud linnast, aetud küll mitte katkust, vaid igavusest ja tolmust, ning veetsime imeilusaid õhtuid kusagil Latvia jõekaldal.

Teiselpool jõge heinamaal lõpetati viimase kuhja tegemist ja otse selle kohal vaiksus vee-sügavuses paistis tema nõiduslik varjukuju, mille saleda varre otsast peened lainevirved tükikesi ära lõikasid. Näis, nagu oleks ta vooluga vähe edasi ujunud, et imelisel kombel jälle tagasi pöörduda. . . Kusagil paremalpool kuuldus hiline vikatiluiskamine. Kaks parti vehkisid valedalt läbi õhu ja kadusid pikkamisi keereldes punasinavasse uttu.

Meie sõber oli praegu lõpetanud jutu ühest merimehest ja tihenev niiskus tahtis meid kõiki juba jalule ajada. Siis esines meie vanem kaaslane ettepanekuga tuld teha, lubades rääkida jutu, mis väärilisel viisil lõpetaks kõnealuse aine. Ta oli suur skeptik ja vähene kõneleja, mispärast meie ta ootamatu ettepaneku häämeelega vastu võtsime. Silmapilk olid kuivad oksad murtud, mida olime kavatsenud teha alles hiljem, pärast kalameeste päralejõudmist.

Tuli hakkas praksudes põlema ja tema algas:

— Teie kõik olete armsad poisid ja teie juttudes on niipalju usku inimesesse, et väike kahtlus üsna kasulik võib olla. Igavest janu, milles salgamata avaldub jõud ja ilu, ning mida teie seepärast nimetada jumalikuks, tahan teile näidata ka ühest enda elamusest, eriti seepärast, et ta sündmustiku mõisteline külg tuletab meele niihästi teie salapärasest ja auväärilist laevameest kui ka rändajat, kes tahtis surra Everesti tipul.

Aastat kümme tagasi tundsin linnas daami, kes juba neli korda oli vahetanud oma perekonnanime. Esmalt oli ta preili Leepukaln, pärast seda kolm aastat proua Reetum, sama kaua — Severova, ja kui mina temaga kokku sain, oli ta ebasaaduslik baroness Schliepenbach. Esimese mehe sängitas ta surnuaeda, aga kui teine sarnaseks magamiseks tahtmist ei avaldanud, siis sõitis ta ise tema juurest minema ja sai kellegi venestunud sakslase mätressiks. Tookord olin näitejuhikooli alles vaevalt lõpetanud ja otsisin võimalusi tutvuneda algupäraste iseloomudega. Sel viisil tegin ka tutvust esimese Läti baronessiga, ja ühes eeslinna restoraanis tunnistas ta mulle, et ta on juba olnud armusuhetes noorte ja vanadega, abielumeeste ja vallalistega, brünettide ja blondidega, rikaste ja vaestega, tarkade ja rumalatega, venelaste ja sakslastega, ning edaspidi jäaks talle võimalus vahet teha meeste vahel ainult mõne seni tundmatu klassifikatsiooni abil. Soovitsin talle võtta tõbiseid ja vigaseid, pimedaid ja kurtumme, kuid minu ettepanek oli juba hiljaks jäänud.

„Ses kõiges on juba kogemusi ja uut pole enam midagi,“ vastas ta ja tõrjus õrna käega mu liginemise tagasi. Ja kuigi daamid tookord mu kuldseile lokkidele rahu ei annud, olin tema jaoks siiski kõige igavam olevus. Kuid ise õitses

Jaan Eserin.

Möödunud jõulupühade laupäeval suri Riias tüürikuse ohvrina noor anderikas Läti kirjanik Jaan Eserin, kes oli sündinud 9. apr. 1891, lõpetanud Volmari õpetajate seminari 1911 ja olnud selle järele alguses vallakooli-õpetajaks, siis kuus aastat ministeeriumikooli juhatajaks ja 1919.—1921. a. Riias ajalehe „Brihva Seme“ (Vaba Maa) toimetuse liikmeks. Viimastel aastatel töötas Eserin vaba elukutselise kirjanikuna ja saavutas laialise tutvuse ning hää nime eriti oma lühemate novellidega.

Päälle vähemate asjade ajalehtedes ja kuukirjades on Eserini sulest ilmunud kolm kogu uudisjutte: „Laulik ja kurat“, „Majesteetid kasarmus“ ja „Leierkast“. Viimastel mainitud kogu eest sai ta läinud aastal Läti kultuurkapitali ilukirjandusliku auhinna 1000 lati suuruses (umbes 75.000 Eesti marka). Pärast surma ilmus ta luuletuste kogu „Ahervars“ ja ligemal ajal peab tulema „Leierkasti“ teine osa.

Eserini hilisemaid novelle loetakse Läti kirjanduse paremate toodete sekka nende elava jutustamisviisi, kujuka ilme ja omapärase väljendusvormi pärast.

M. P.

ta veel terves oma kolmekümneaastase naise ilus, otsekui oleks kõigilt meestelt, kellega ta kokku puutunud, endasse imenud elu, tugevust ja erkust. Iga ta lihas hingas varjamatut kirge ja ainult kui ei leidnud otsitud vastuleeki, vaibus hetkeks, et jälle uuesti tuksuda kõigis soonetes, pannes enda ümber värisema kergesti kuumunud õhu. Pahameel, mida ta seltskonnas tekitas, oli jõuetu ta õitseva kauniduse vastu. See

on seletatav veel rohkem seega, et ta ei heitnud end ellu mitte lahtiste kätega, vaid avas oma kaisu ainult siis, kui nägi, et sinna langeb midagi uut. Võib olla, et otse siin peituski selle janu ja elamusrikka naise närtsimatus. Parun Schliepenbach suudles üksi ta kingi, sest oma jalga ta mehele seks enam ei annud. Kuid isegi siis pidi mees iga suudluse üles kaaluma kullatükiga, mida ta tõepoolest ei osanud kuhugi tarvitada. Varem oli ta küll soovinud Jumalalt osta mõne ülearuse päeva, aga mis oleks ta nüüd pidanud seega tegema? Sest väheste eranditega ei läbenud ta nüüd ühelegi mehele ohverdada üle kolmekümne sekundi, millise aja jooksul võib üsna viisakalt daamil kätt suudelda.

Pärast seda polnud temast enam midagi kuulda, millest võis järeldada, et ta on kas ära reisinud või oma esimese mehe eeskujul jälgitud. Mõlemaid neid võimalusi võis oletada ta kleopatraalse loomuse olemusest. Kuid korraga sel silmapilgul, kui meie linnas helistati karnevali kelli, ilmus ta uuesti kogu oma hiilguses. Fantastiliste pidutsejate hulgas liikus ta kui päike pilvede vahel, kadudes ja uuesti kerkides ning kuldsest palistades nende servi.

Ja siis tuli viimne õhtu, mil temaga koos olin. See oli hiilgav maskipidu, kus pääle inimeste esines ka floora ja faun. Suurt lõbu sünnitas kanaarialind, kes lendas ühe päält teisele, kui mõne daami kübaral leidis midagi õie- või taimetaolist.

Kui ilmus karnevali kuninganna, oli mul õnn temaga mõned sõnad kõnelda. Teadsid ju kõik, et ta oli peaaegu ligipääsematu ja seepärast oli õnnelik igäüks, kelle poole ta oma silmad tõstis. Olime maskita.

„No vaadake, olen leidnud uue ilma“, lausus, „õigemini öelda — imeväärilise täienduse vanale, ja see annab mulle elu veel paariks aastaks.“

„Kuidas nii?“ imestasin.

„Noh, on ometi nii meeldiv — mitte tunda kõike tuttavat, iseäranis sel, kellele näib, nagu poleks maa pääl enam midagi võõrast. Tean, et suurem osa siinoliijaist on mulle tuttavat, siiski on nad praegu mulle kas või pooleks tunnikski võõrad. See süvendab tühist maailma nagu peegel kitsast ruumi.“

Siis näitas ta mulle üht naljakat meest, kes oli pugenud Arkaadia jumala nahasse, ja küsis:

„Kas tunnete?“

„Ei, ei või kohe öelda.“

„Muidugi, ta pole end sugugi halvasti maskeerunud, on aga siiski unustanud oma sõrmused ära võtta.“

Pööras enda peaaegu jälkusega kõrvale, arvatavasti seepärast, et satüüri sarvede all nii ruttu oli ära tunnud kõige igapäevasema ja ammugi vastikuks läinud kodaniku.

Kivinedes istus ta diivanile ja vaatles puuriva

pilguga iga külalist. Ta terav silm läbistas nende ebakunstilise kostüümi ja kelle juures ta seda otsekohe ei suutnud teha, sellele ei keelanud oma imestust.

Viimaks märkas, et ta vaade juba pikemat aega saatis kedagi isandat, kes oli enda muutnud tõeliseks pädikuks. See jälgendas artistlikult oma Jaava sõprade liigutusi, käies vähe lõngutades, pikad käed kohmetult mööda külgi ripakil. Ei võinud öelda, nagu poleks ta osanud oma laiaõlali-sele madalale kasvule valida kohast kostüümi. Et suurendada vallatu pärdiku sarnasust, ei viivitanud ta ühel ehk teisel daamil juuksepatši lahti punumast, ja põgenes paelaga, mille imeosavalt oli juustest näpanud.

Mätress Schliepenbach ei püsinud kauemaks jääda oma diivanile. Mõni silmapilk hiljem jalutas ta juba käsikaenas oma karvase isandaga, kuna tema kavalier end nähtavasti tundis väga meelitatuna. Ta kummardas pää oma daami poole ja kuulas teda haruldase tähelepanuga, ise siiski kogu aeg vaikides või lühidalt ja tasa urisedes, nagu see oli kohane ta seisukorrale. Ta ei tahtnud end ära anda ainsagi mõtlematu hääle või liigutusega, ja tantsides oli ta nii kohmakas, et üksi proua vaimustus jõudis unustada ta erakordset saamatust.

„Ole nii lahke, üheks silmapilguks!“ kõlas nende taga kellegi isanda hääle, ja karvane kavalier vabastas enda oma daamist, tõsi küll, veidi ebaviisakalt ja järsku; siiski ruttas proua mind silmates särasilmil mulle vastu ja tõendas, see olevat kõige ilusam pidu, mida ta kunagi näinud.

„See on alles mees!“ hüüdis ta end unustades mulle nagu mõnele vanale sõbrale, „mitte säärane nagu teie kõik! Milline temperament! Milline avalikkus isegi saladuslikkuses! Ma ei tea veel praegu, kes ta on. . . Ta kallistab mind nii kirglikult ja kuumalt. . . mulle näib, et niisuguse päralt pole ma veel olnud.“

„Näete, elu polegi nii kitsas.“

„Jah, hakkab temasse jälle uskuma.“

Väsinult vajas ta mu kõrvale.

„Ja ta silmad,“ jatkas proua mu kätt enda pihku võttes, milles tundsin palavikulist värinat ja nagu kaitse otsimist, „sarnaseid silmi pole ma veel näinud. Nad välguvad läbi imevääriliselt peene maski, mis on nii täiuslik, et metsas sarnasega kokku puutudes hakkaksin kartma. . .“

Sel silmapilgul ilmus ta kavalier jälle saali, — ja proua tõusis ühe hingetõmbega püsti. Viibimata kadus ta kirjusse rüsinasse, sammudes vastasseina poole, kus tema kavalier kellegile daamile roosi õla külge kinnitas.

Kuigi mul polnud vähematki tunnet sest, mida teised nimetavad kadeduseks, astusin siiski hämarasse kõrvaltuppa, kus aknad olid avatud kinnisele rõdule. Siin oli tühi ja jahe. Harva tuli mõni

mask kedagi kadunud otsima, ning kui ta teda ei leidnud, lükkas ta rasked eesriided kõrvale ja kadus jällegi saali.

Võis olla möödunud kümme minutit, kui eesriided uuesti avanesid ja ma saalist langevas heledas valgusjoas nägin mätress Schliepenbachi oma kavalieriga, keda ta käest kõvasti kinni hoides endaga kaasa tõmbas. Kergesti vastu tõrkudes andis kavalier järele ja astus temaga üle läve. Kuulsin proua tagasihoitud palavat sosistamist:

„Armas. . .“

Seda sõna kordas ta umbes viis korda. Ja äkki lõi ta käed oma saatjale ümber kaela, imedes end huultega ta kohutavasse maski. Järgnes lõrisev, arusaamatu, kuid vihane urin ja samal silmapilgul kostis nagu vastukaja proua tahapoole visatud pääst veel kohutavam kisa hirmunud naise suust. Ta katsus vabaneda, kuid ei suutnud. Ühe hüppega olin nende juures ja nägin kavalieri koledaid ammuli lõugu, kust paistsid teravad valged hambad. See oli tõeline võltsimatu pärdik. Kui meeletult püüdsin vabastada ohvrit, tõstis ta selle urisedes õhku ja viis kangelase kombel saali. Suure vaevaga võeti õnnetu naine tema käest, kuid siis oli see juba täielises minestuses. Proua nägu ja huuled olid veriseks hammustatud ja tasa nirises ta valget kaela mööda verejuga nagu katkikäristatud purpurpunane linik.

Teisel päeval tuli ta lühikeseks ajaks meele-märkusele, kuid avaldas täielise hullumeelsuse tundemärke ja vastu õhtut suri. —

Vana skeptik lõpetas oma jutu ja ilma et oleks tähele pannud, missuguse mulje see lugu jätnud, kohendas tules esimesi süsi. Idas vilkusid juba harvad tähed ja jõest kerkis paks aurune udu.

Pärast pikemat vaheaega tähendas meie seast keegi:

— Aga see on täiesti uskumatu. . .

— Miks arvate seda? küsis kõneleja oma pääd tõstmata.

— Kui ka seda daami uskuda. . . siis ometi. . .

Ta sõnad kattis skeptiku südamlilik naer. Oksi tulle heites ütles:

— Daame, armas sõber, võite ka mitte uskuda, aga minu pärdikut uskuge kindlasti. See oli, nagu pärast selgus, dresseeritud tsirkusepärdik, kelle direktor oli endaga kaasa toonud.

Kaugemalt jõelt kuuldusid tasased mõlalöögid — säält tulid meie oodatud kalastajad. Kogu päeva olid nad niidul töötanud lõõmava taeva all ja nüüd lõikas nende paat jõepinda, et jõuda avatlevale ööpüügile ilma, et oleks noortele lihastele silmapilgukski rahu lubanud. Juba huikaski üks neist pikalt ja laulvalt: Oo—hoo! Meie huikasime vastu.

Kuid see on uus jutt ja uus iha.

Läti keelest M. Pukits.

Savely Sorin.

Madame Odyle Bazé portree.

Daphnis ja Chloe.

T Ω Νυμφεύει τον πικρ.

I. Kevad.

Kun oled nüüd, oo Daphnis, hyatsint,
Nartsiss ja roos on lõõnud juba lahti
Ning orgu voolab jõe tume lint.

Päev ülal raiskab oma tulitahti,
Mets laulust kajab ja oliivipuu
On haljas, kõikjal ilu võtab vahti.

Oo, vaata nüüd on väljan kari su
Ning talle määgimine, sürinksite kaja
On aasal, armsaim, sind ma ootan ju.

Mu käed on lahti, avat minu maja,
Kui tuled sa kui rõõmus Dionüüs
Sa, armsaim kõigest üle elu saja.

Kes minu hingest rahu ära müüs?
Miks vahel kurb, miks valan silmavett —
Kun viibid sina, minu hüüs?

Sind üksi jumaldin, su rõõmuks kandsin mett
Ja hoidsin silmin armastuse leegi,
Kas oli vale see ja silmapett?

Sind ainult armastan, ei tea sellest keegi.
Kui kuningas sa tuled hommikkullan,
Sind kaugelt vaalien, muud ei enam teegi.

Oo, tule silmad sinu kui nartsissid mullan,
Kõik sina — kevad, kõik sa — ainult valgus.
On lillin aas ja taevas ülal kullan,

On rõõmu aeg, on armastuse algus!

II. Suvi.

Siis tulid päevad kerged, oli soe,
Kuid teiseks said me kevadised kired,
Siis olin armas sulle, olin sinu Chloe!

Ma kuulatin, kuis jõe jooksid nired,
Kuis sürinks sinu kajas vahel õõn.
Kuis olid päevad kadumisekiired.

Kuid elust säraden sa käisid lilli võõn,
Sind enam kui Adoonist ihkas muus,
Kesk aasa karjan millal olid töön.

Kas mäletad, kui sale oli puus
Su, millal pesin sind kord ojaveen?
Sai hinge imeline tunne uus.

Su pärast palvetin siis Paani een,
Kui võttis arm mult rahu pärast sind,
Kui põles lääs ning põies minu seen.

Kuid miks ei suudle sina iial mind,
Kui varjud vajund üle piiniate salu,
Kui sinu järgi igatseb mu rind,

Kuis on mu õõn täis andumust ja valu!

III. Sügis.

Näe, küpsend viinamari, lehti poetab niin
Ja põllult kostub naer ja lõikushüüd;
Päev üle taeva veereb, õhk on nagu viin.

Satüürest ning bakhantest seisad nüüd
Sa piirat, rõõmustub su ilust Müttilene,
Et ilus sa, on see siis sinu süüd?

Veel viimast laulu laulab Philomele,
Mu armsamast veel väriseb akant
Ning vaiged purjekad on lastud veele.

On sügis kurb, kuid armastada ant
Veel, enam sügavam ning suurem minu valu,
Kuid tean: sa'i lähe enam minu mant.

On meri tumm ja halliks saanud palu.
Mu „Nümpi grott“ on vaikne, ootab sind;
Läeb kure parv me üle, üle salu —

On mingi joobumus taas valdand korraks mind.

IV. Önn.

Ja siis ei mäleta — sai imeline õõ,
Ei tea, kas uni oli, seisis Orioon
Mu akna kohal, lasin valla vöö.

Kui puudutas mu huuli tema huuli moon.
Siis järgnes see... ah kuidas tuli see? ..
Veel tuksub sellest iga veresoon.

Ja mõõduv pilv ning paplite allee
Vaid sosistab: on elu kõigest kenam,
Arm millal korjand hinge elu mee.

Ah ainult joobuda, ah armastada enam —
Nüi tahtsid sa, nüi mõõdasime aja.
Su silmi läige tähti särast kenam,

Kuid pääle armu sinu pole mulle miskit vaja! ..

Kogust „Eerose tttvad.“
Valter Kaaver.

Pülme Kaarel.

Zuura Juhan.

Zuura Jaan.

ARULA INIMESSED.

Väljavõtteid ühest perekonnakroonikast.

Otepää kihelkonna Arula inimestest võiks palju kirjutada. Kohalikkude töökus, visadus, ettevõtlikkus, talupojaline tüsedus, omapärane huumor — kõik see on huvitav materjal maa-elu käsitajale. Üldse on Arula üks neist L.-Eesti nurkadest, kus, eriti mis puutub möödunud aastasaja lõppu, palju uudismaad külaelu realistidele. Kahjuks aga on meie kirjanduses seda praeguse Palupera valla osa vähe puudutatud, öieti — ta on üsna maha vaigitud, kui välja arvame Eduard Oja huvitava pala „Enne esimest varisemist“ (ilmus „Post.“, vist läin. aastal), mille tegelaste tegevuskohana võis selgesti ära tunda Arulat, on ju ka tähendatud jutu autor ise Arulast pärit (Palupera valda on kinnitanud Juhan Liiv oma „Käikimäe käos“). Arulast on pärit paljud üldiselt tuntud tegelased, nagu: riigikohtu esimees K. Parts, kolonel K. Parts, prof. Kink, Veilnerid j. t. Neid tuntakse, kuid ei tunta nende kaunist kodukohta, luulelisi Arula mägesid, järvi, nende kodu huvitavaid ümberkaudseid, Arula inimesi ja tegelasi. Meie ei taha Arulale mingisuguse erilise oreooli helki külge pookida, küll rõhutame oma kodu tundma-õppimise vajadust kas või kilukese kaudu.

Järgnevas peatume ühe Arula perekonna juures, kelle liikmed Arulas ja kogu ümbruskonnas olnud mõjurikkaks isikuiks ja suure tähtsusega juhtivaiks tegelasteks paljude aastate jooksul. Kahjuks ei ulatu saadud teated selle perekonna kroonika kohta kaugemale kui 120 aastat tagasi, kuid sest ajast alates on enam-vähem kindlad andmed olemas. Nimelt on kõne perekonnast, kelle esivanemad põlvnevad Viljandimaal Üsna vallast, talust, kus praegu peremeheks prof. Koppeli vend. Siit on pärisorjuse ajal, 19. aastasaja algul, oma mõisniku alt teadmata kuidas vabanenud kaks noormeest ja Arulasse elama asunud. Ühe venna nimi olnud Mats, teise — Juhan. Mats surnud poissmehena varakult, ära vaevatud küüdikäimisist. Temast kõneleb rahvasuu järgmise loo:

Nagu tol ajal mujal Eestis, nii „kaubitsesid“ ka Arula mõisnikud kaugemate linnadega, saates (näit.) viina Peeterburi, Pihkva, Riiga. Pikad teekonnad, mis kestsid sageli kuid, olid rõhuvad ja täpivad, ning oldi rõõmsad kuulda saades, et uus küüdivoor piirdub Valgas ehk Tartus käimisega, sest siis võis teekond hää

ilma ja soodsa teega kesta vast ainult kolm, neli päeva. Arula mõisa viinavedajate vanemaks oli Mats. Kord saadetud Mats viinavooriga Tartu. Voor sõitnud ees minema, Mats aga pidanud ootama mõisavalitsejalt kaaskirja. Olnud hämar talveõhtu, ning Matsi hobune külmetanud kaua mõisa õues. Viimaks saanud kiri valmis ja Mats sõitnud läbi soode ja metsade teiste regede jälgedes viinavoorile järele. Kirjas olnud viinavaadid ja heinamärssid (mis ka Tartu, kuid teisel aadressil äraandmiseks määratud) kirjaoskamatusse tõttu järgmiselt üles tähendatud: viinavaatide arvu näidanud ümmargused rõngad, heinamärsside arvu aga nelinurgad. Kui Mats mõisast välja sõitnud, karanud Kõllimäe metsast susi (hunt) välja ja jooksnud rahulikult Matsi ree taga kaasa. Mats pole hunti roosaga (piitsaga) hirmutanud, vaid teda ainult teraselt silmas pidanud. Vahepeäl selgunud ilm ja kuu ujunud taevale, saates lumele sinakat valgust. Kohe Palupera mõisa juures on vanaaegne mõisnikkude erakabel, kust valgeis rõivais kogu Matsi ette ilmub plaksutades hambaid ja hobusele ninna karata püüdes. Hobune norskab ja ajab end reeaisade vahel püsti, kuu paistab ning valge kogu leelotab:

Hüppa Matsi, karga Matsi,
kuu paistab kõrgeesta,
surnu sõidab sirgeesta,
hüppa Matsi, karga Matsi...

Kuni koolnu leelotab ja hobust oma küüntega püüab tabada, jookseb hunt reepära tagant välja ja tormab valgele kogule kallale. Varsi kaovad mõlemad kabeli-aeda, hobune aga kihutab hirmunud Matsiga edasi Hellenurme ja Nõo poole.

Mõnede arvates olnud Matsil kahtlemata tegemist surnuga, teised teavad, et Palupera metsades asunud vanasti teeröövlid, kolmandad tõendavad, et Matsi hirmutanud Palupera mõisnik. Üldse olevat Palupera mõisnikud kõigiti püüdnud kõige muu kõrval süvendada talupoegade ebasku. Appi Matsile mõisniku vastu läks metsaline, kiskja hunt...

Matsi vend Juhan olnud 14 a. vana, kui Arulasse tulnud. Temast saanud Arula mõisa linnastetegi ehk papp. Selle eest tasuks saanud ta — muidugi erilise

orjuse vastu — kasutamiseks Ala-Kuudse talu. Juhani olnud 3 poega, Ants, Tõnis ja Juhan. Ants jäänud isa surma järele Kuudsele ning võtnud sinna naise. Tema olnud 2 tütar, kellest Ann läinud mehele Tsuntsi Miihkiile, Katre aga Sassi jaani Jüriile. Tõnis on sündinud 1825. a. Oli alguses Arula mõisa sulaseks, nimelt papiks. Edasi on ta sulaseks olnud Laanel Peeter Oja juures, Tõrvel ja Kollakul. Hiljem oli ta Arula mõisa kasakaks. Kosis Tünds Mari (Tündsalt). „Võttis tüdruku vankri ning küsimata, kas ta ka nõus on, sõitis õpetaja juure.“ Pärast naisevõtmist on temale parun Bruiningk määranud Ala-Pülmee talu. Selle eest on ta vastutasuks pidanud mõisale puid kokku vedama ja neid mõisa sepipaja tarvituks sööks põletama. Et mehel ainult 7 hõberubla olnud, kartnud ta talu vastu võtta, sest selle pidamine nõudis raha ja tööjõudu, mõisale aga pidi söed korralikult põletatama. Tõnise tõrkumist nähes on mõisnik vihaseks saanud ning temale ette pannud, kas võtta Pülmee talu ehk mõisa peksupäevil — reedel ehk esmaspäeval — 30 viitsa-
hoopi. Tõnis valinud poole Ala-Pülmee talust. Mäe-Pülmel elanud tol ajal Raag Andres, Sassi Jüri ja Täär Jaan oma sulase Adra Ottiga, kes kolmekesi kasutanud Mäe-Pülmee (Pülmee on tuletatud sõnast pulmad). Järgmisel aastal aetud Ala-Pülmelt Täär Ants kui riistukas mees minema (tahtnud Tõnist sarraga viljapuhastamisel kadepuses reheat viljahanguga läbi lüüa) ning antud kogu Ala-Pülmee temale. Ala-Pülmee eest on pidanud Tõnis mõisale tegema nädalas 3 hobuse- ja 3 jala-päeva, s. o. tema ehk tema palgaliste kaudu. Pülmee olnud tüübiline 3-päeva talu. Järgmisel aastal kõrge-
datud teoorjus 4 jala- ja 4 hobusepäeva pääle, raha-
renti pole olnud. Nimetatud ajal olnud Arulas vallakirjutajaks ja koolmeistriks kuulus Leesk Juhan. Neljandal aastal antud Pülmee talu Tõnisele rendile, nimelt arvatud nüüd teoorjus raharendiks ümber — 130 hõberubla aastas. Samal aastal läinud kogu Pülmee talu ja Raudske (Saare) ühes 160-vakamaalise maa-
alaga Arula omaniku Villebois' käest 3600-rublalise kaardimängu võla eest Sangaste krahv Bergile, kes mõlemad Pülmee talud ühte liitnud ja selle ühendatud suurtaalu 128 r. eest Tõnisele edasi rendile jätnud. Uus Pülmee talu olnud 25 taalrit ja 14 krossi (puhast põidu 60 vakamaad, 24 vakam. heinamaad), ühes karjamaa ja metsaga kokku umbes 300 vakam. suur. Siin elas Pülmee Tõnis oma lastega 52 aastat, olles kogu ümbruskonnas suures lugupidamises, ning sureb ligi 85 aasta vanuses Tema lapsed on: Ann (surnud 3-aas-
tasena), Kaarel (surn. varsi pärast sündimist, nagu poeg Peetergi), Juhan, Kaarel, Jüri, Ants ja Aadu. Jüri on praeguni poissmees (oli kauemat aega mõisa-
valitsejaks), Ants suri poissmehena 47. eluaastas, Pülmee Kaarel (tema ainus poeg õppis Tartu ülikoolis õigusteadust) oli Arulas vallavanema abi ja vallanõu-
kogu esimees, rentis hiljem mõisaid. On paljuist Otepää seltskondlikest organisatsioonidest osa võtnud, olles muuseas Otepää põllumeesteseltsi, haridusseltsi ja kaubatarvitajate ühise eestseisuse liige ning eriti kohalikkude põllumeete keskel, üldise lugupidamise võitnud. Võttis energiliselt osa Otepää väljanäituste korraldamisest ning kaugel-kaugel käidi vaatamas tema põllupidamise „kunsti“. Praegu majaanik Tartus, kuid vaatamata ka oma kõrge vanuse pääle, on tänini jäänud tegelikult põllumeheks.

Tõnise poeg Aadu pidas Tartus kauemat aega voorimehameitit ja tõsis majanduslikult jõukusele, omandades oma elukutsega endale majagi, kaotas aga hiljem kogu varanduse. Tartus tunneb teda iga isik, eriti vanemad akadeemilised ringid, kes kõik mäletavad oma „häid aegu“ ja Aadut. Tõnise vanem poeg Juhan omandas iseseisvalt Arulas Üti talu. Tema lapsed on: Otto (praegune Üti omanik, oli kauemat aega mõisa-
valitsejaks Kaukašuses ja mujal Venemaal), Juuli, Senni, Anna ja Liine. Üti Juhan on olnud Arulas valla-

nõukogu esimeheks, pääkohtunikuks, kirikukonvendi liikmeks jne. Temast peetakse Arulas suurt lugu. Eriti on teda austatud — ning kardetud kohtunikuna. Tema kohtuniku võtetest järgmine väide:

Keegi Kristu oma ülalpidamisega teeb juba pikemat aega vallaisadele tõsis muret, kuid kuidagi ei lähe korda meest teo päält tabada ehk kindlaid tõendus-
tema süü kohta saada. Päevaselge, et Kristut vaja karistada, kuid kuidas? Viimaks, aastal 1868, tuleb juhus appi: Raudsepa Mai ilmub Kristuga kohtusse ja tõstab tema pääle kaebuse võõra vara omandamise pä-
rast. Aga nagu kõigil kaebajail, nii puuduvad ka Majel tunnistajad: kaval Kristu oskab oma äri ajada sissekukkumiseta. Kava murravad vallakohtunikud
pääd, mida üleannetu Kristuga pääle halkata, et tema paha harjumust hävitada. Korraga peatuvad Üti Juhan — pääkohtuniku — pilgud Kristu pikkadel vurrudel (vurrude kandmine olnud tol ajal eraisikuile keelatud).

„Kas sia oled kroonumiis vai soldat?“ küsib Üti Juhan.

„Ei ole.“

„Kus sia sis tohid vuntse kanda!“

„Oi, pai kohtusaksa, pallesi andis...“

Lühike nõupidamine, siis kuulutatakse kohtuotsus: Kristu tema pääle tõstetud kaebuses võõra vara oman-
damise pärast kohtulikult õigeks mõista, kuid keela-
tud vuntside kandmise pärast süüdi tunnistada ja te-
male karistuseks määrata 15 viitsa-
hoopi.

Kohtu käsul toob vallakasak Oja Ants Peräjärve ra-
bast viitsakimbu, roobitseb lehed ära ja... „Aga kes naid
liitke luges, või olla, et Kristu sai ka rohkem kuj 15,
es varasta küll enam.“

Kui pääkohtuniku pole Üti Juhan ka vallavanemat (Paris Tootsi) kartnud, püüdes sageli oma arvamisega, et „vallaasjad ei kannataks“. Pääkohtuniku ees, istudes valge tunjal, vallavanem „valla hurvide kaitse“ oma
lellepoja Evertiga jalgsi järel tõutakse „Sarapuulohku...“ Pärast palavat päevasündmust lepatakse metsas siiski
viimaks ära ja vallaasju aetakse jälle ühelmeelele, sõpra-
deks aga jäädakse ikka.

Kahtlemata kõige populaarsem isik sest perekonnast kogu Otepääs ja Tartu maakonnas on Pülmee Tõnise
vend, Kuudse Juhani poeg Juhan. Olles alguses Vana-
mõisa Sperrlingi juures kupjaks, omandas ta hiljem
Zuura talu (tulet. nähtavasti sõnast suur) ning asudes
Arulas valla omavalitsuse teostamisele võttis oma pä-
rastises tegevuses kuulsuse, mille osaliseks väikese ha-

haridusega talu-
meestest vaevalt
keegi saanud.
Zuura Juhani
tuntu läinud aasta-
saja lõpupäevil pea
igas Lõuna-Eesti
talus ja mõisas, ise-
gi kubermanguva-
litsuses ja mujal,
seltskondlike kudes
organisatsioonides,
maal ja linnas. Na-
gu praegu tuntakse
talumeest - luuletaja
Aadu Reinvaldi,
nii teadis iga tolle-
aegne haritlane
Zuura Juhani kui
seltskonnabegelase
nime. Olles Aru-
las esimeheks
vallavanemaks,
töötas ta hiljem
vallakohtu eesistu-
jana, oli 35 aastat

Üti Juhan.

ELEGIA.

Julius Oengo.

Meel on sapine, keha on údini raske,
 kui kõik on väike ja kidur
 elus ning surmas, otse kui vaasis
 mu laual pedajaoks
 on väike ja surmale määra!, —
 kui lümakil hurtsikuloks,
 mis tormieksstaasis
 on küljeli väära!
 Kõik on väike ning surev.
 Isegi vaske
 sööb hallitus; rõskus rüvetab puu
 ja raud pole kadule pidur.
 Kõigele väiksele purev
 on hambaid lõgistav lõpp.

Kuid ometi Vähim on osa sest Suurest,
 on lüli sest üldisest juurest,
 ta liha ning luu.
 Ometi puu on ju mets ja mets on ka loodus,
 ning loodus on maailm ja maailm on igavik,
 igavik — aegadest võodus...

Meel on nukker ja keha on údini raske
 — mīnagi kidur ja kadal
 elus ning surmas. Ajude, südame vaske
 minulgi hallitus sööb
 — säääl madal
 on ometi sügavik
 mõisimiseks elava kadu.
 Nukrus ja tusk mu — mädasoopadu,
 ning sellegi pinnasse lõõb
 hambad hääbuva lõpp...

Savely Sorin. Tantsijanna Natalia Kovanko.

Vene uuemas kunstis on Sorin oma naisportreedega väga hinnas. Ta kuulub sellesse modernistide rühma, kuhu kuuluvad ka Somoff ja isegi Seroff, kelledega tal palju ühist. Kerge, graatsiline ilusate joonte tehnika ning hää kujutatavate karakteristika. Tema naisportreedes leitakse kõige paremini tabatud olevat praeguseaja moodsa naisterahva vaimulaad — intiimsusetus ja konventsionaalselt seltskondliku ilmega esinemine. Moodsal naisel ei tohi avalduda südamlikkust, tundemeelt ega — hinge. Seesugusele mondäniseerunud ilusale, moodsale naistüübile on leidnud Sorin idealiseeritud väljenduse.

Otepää kihelkonna koolivanemaks ja sama kaua kiriku „viiülmöldreks“, muuseas ka Aleksandri kooli kuratooriumi liikmeks. Oma suure mõju tõttu nii Eesti kui Saksa ringides mõistis ta asju nii ajada, et Otepäässe valiti tema soovitusel ja nõuandel õpetajaks Jakob Hurt ja Sperrling, kusjuures mõisnikud eestlaste kasuks oma kandidaatidest loobusid. Just ainult Zuura Juhani teeneks tuleb lugeda õp. Hurti Otepäässe valimine. Ta polnud sakslaste sabarakk, vaid mõistis neid targu oma nõusse tõmmata. Ses suhtes käinud ta väsimatult kindral Middendorfi, von Rothi ja teiste tolleaegsete suurte jutul ning tagajärg oli see, et mõisnikud hääletasid eestlaste poolt. Kui 1889. a. Juhani kui koolivanema ja seltskonnategelase 25 aasta juubelit pühitseti, sai ta auavalduste osaliseks kogu tolleaegse Tartumaa ilmekama seltskonna poolt, kusjuures ka mõisnikud ei keeldunud austamast „raudset, väsimatu, julge ja kaine

meelega“ vana talutaati. Priiuse teise laulupeo tege- lasena Otepääst võttis ta laulupeost vaimustatult osa ühes laulukooriga — mitte kui koorijuh, vaid kui lipukandja, mida tol ajal eriliseks auks peeti. Sama üldine austus ja lein valdas seepärast Lõuna-Eestit ja Eesti seltskonna tolleaegseid tähtsamaid tegelasi, kui ta 71 a. vanuses 1899. a. oma silmad igavesele unele sules.

Isa, Zuura Juhani jälgedes, on käinud ka tema ainus poeg Zuura Jaan, kes on olnud Arula vallanõukogu liige, vallavanema abi, kohtunik, kihelkonnakonvendi saadik jne. Võttes energiliselt osa seltskondlikust elust, on ta muuseas olnud Arula vastastulekinnituseseltsi esimees, Otepää hariduseseltsi eestseisuse liige. Oli kühikest aega ilmasõja päevil Venemaal, praegu Zuura talu peremees. Tema poeg Leonhard on sõjakooli kasvandik. Kaljo Randa.

ÄRISALADUSED.

MAJANDUSLIK VESTE.

SIRVI VAKK.

Andres Uherdi pead vaevasid rasked elukiisimused. Endistel aegadel rahuldusid ajalehe lugejad seega, mis neile just pakuti, aga nüüd on sõda oma üliinimliste sündmustega inimeste närvid sedavõrd rikkunud, et tahetakse äärmisi vapustusi, ja ajaleht peab, kui ta lugejaid tahab võita, järjest tooma põrutavaid uudiseid. Kuna aga viimasel ajal vähe midagi erilist sündis, elu enam normaalseisse roobastesse kaldus, siis jäi Uherdi teenistus päev-päevalt ikka vähemaks. Uherd elatas end nimelt ajalehetele sõnumite saatmisest.

Rasked ajad, kurvad väljavaated... Korraga koputatakse. Sisse astub võoras mees. Heidab toas kähku põlgu ringi ja siis teraselt Uherdit silmitsedes küsib: „Teie ikka olete see, kes ajalehetele kirjutab?“

„Seda küll.“

„Mina sain üsna juhuslikult teist kuulda. Õelge, kas võtate mõnesuguseid kirjatöid teha?“

„Mõnikord küll. Milles asi seisab?“

Võoras süütas paberossi, otsis siis taskuis, kust ta aga nähtavasti midagi ei leidnud.

„Vaadake, mina olen ärimees, seepärast armastan pikemate sissejuhatusteta asja juure asuda.“

Võoras oli ärritatud, näris paberossi ja keerutas seda ühest suunurgast teise.

„Mul on teie jaoks suurepäraselt materjali sensatsioonilist. See ei ole liialdus.“

Kuid lubage, ma ei saa seda teile usaldada, kuni mul kindel lubadus puudub, et teie mu andmeid kurjasti ei tarvita. Ma mõtlen, see on täiesti arusaadav, arvesse võttes, et siin tegemist ärisaladustega.“

„Võite mind usaldada!“

Võoras näis rahu tagasi olevat saanud. Ta säadis end mõnusalt istmele.

„Kuid lubage minule siiski enne veel paar sissejuhatavat lauset. Eesti riik on algaja; meie riigikaitse, meie välis- ja sisepoliitika on eeskujulik. Kuid seda on vähe riigi edaspidiseks arenemiseks ja kindlustamiseks. Meie peame riigi tuleviku rajama majanduslikule tugevusele, ainult see on tõeline iseolemise tagatis. Kas mul on õigus või mitte?“

„Mina jagan kõigiti teie arvamisi.“

„Täna teid! Nii siis ülemaks sihiks ja püüdeks peab olema majanduse lu edendamine ja kindlustamine. Majanduse lu vormid on meil väga mitmesugused. Tahaksin ühe tähtsama juures peatuda; see on tööstus. Õelge mulle lahkesti, kas peate tarvilikuks tööstust toetada? Pean tähendama, et viimasel ajal ses asjas mitmesuguseid vaateid on avaldatud, kuigi siin ainult üks vastus võib olla.“

„Mina arvan, et tööstust võimalikult peaks edendama.“

„Bravo!! Just minu mõte! Tööstust peame kõigi abinõudega edendama, ses peitub meie riigi suur jõud. Seega olemegi ka asja juure jõudnud.“

Võoras süütas kustunud paberossi uuesti põlema. „Minul on suurepäraselt ettevõtte organiseerimisel. Et asjale laiemat, soliidset tunnustamist kindlustada, leian tarvilikuks seda ajalehete kaudu tuttavaks teha; mitte kuulutuste läbi, mis ka küll omal ajal tulevad, vaid asjakohaste artiklite kaudu. Teil on sidemed ajakirjandusega, teil on ühtlasi osav sulg. Arvasin, teie sugust meest peab kasutama. Kavatsusel on eslotsa terve seeria ajaleheartikleid, pärastpoole isegi sünda broschüüri väljalaskmine, nii umbes hinnakirjaladilise. Usun, teie võtate selle töö teha?“

„Kui arvate, et ma seega toime saan, siis häämeelega.“

„Teie meeldite mullle; teil on silmapaisvaid tõise kirjamehe kalduvusi. — Vaadake, asi, milles teid tahtsin informeerida, on, nagu juba ütlesin, suurepäraselt ettevõtte. See saab põrutavaks üllatuseks mitte ainult Eestis, vaid kogu Balti riikides. Siin on harukordne võimalus antud Eesti nime, Eesti võimist kogu maailmale tutvustada. Siin on tegemist täielise pöördega tehnikailmas, millest saavad kirjutama kõik maailma ajalehed. Siin, mu sõber, seisavad teil suured ülesanded ees, suur vastutusrikas tegevusväli, kuid ka enneolematu karjääritegemise võimalus.“

„Kuidas teie seda mõlete?“

„Teie päale langeb kogu propagandatöö. See pole lihtne artiklite kirjutamine tellimise päale, vaid teil tuleb inimesi ergutada, neid võluda... neile päalusse raiuda järelejätmata. Lihtsa tasu eest sarnast tööd teha ei saa, see ei huvita, seepärast on mul ette nähtud propagandadirektori koht. Pean tähendama, et iga direktor on ühtlasi ettevõtte aktsionäär. Usun, kui ma teile vormilise ettepaneku teen propagandadirektori kohustused enda päale võtta, siis teie selle ettepaneku vastu võtate?! — Kuigi ma silmapilgul teile midagi lõpulikku ei saa öelda, on mulle siiski ülitähtis teie arvamist juba nüüd teada saada.“

„Ma ei suuda küll ette kujutada propagandadirek-

tori ülesandeid, aga kui teie arvate mind seega tööme saavat, siis oleksin rõõmus kindlat teenistusk kohta saades.“

„Pole viga! Harjumine toob kõik kaasa. Teil on tarvis ainult veidi süveneda äriasjadesse, küll siis läheneb. Igatahes võtan ma te kui tulevase propagandadirektori arvesse.“

Võõras näis oma saatusega õige rahul olevat. Süütas uue paberossi ja rääkis siis edasi:

„Nüüd oleme siis mõnda kaugel, et asja juure võime asuda. Minul on kavatsus asutada aktsiaühingu nimega „Armaturring-Oil“. Esialgne kapital 10 miljoni marka, mille suurendamine kuni 50 miljoni marga pääle ette nähtud. Igasugused organiseerimistööd on juba tehtud, puudub veel ainult kapital tegevuse alustamiseks. Seejärest ongi järgmine samm kõik registrid lahti tõmmata läbilõõva propaganda tegemiseks. Teie teate, et inimesi vägisi kasuliku asja juure peab tassima. Istuvad rahapunga otsas, aga loovasse töösse raha kergesti ei anna. Jaa, kui kasu juba peoga katsutav, siis tulevad. Aga algul toetavad sõrad vastu. Olen kindel, kui asja ajalehes hääs valguses valgustada, siis hakkab inimestel kohe usaldus kasvama; see on ikka must valge pääl ja olematuks seda enam teha ei saa. Siin, mu sõber, ripub tagajärg teie osavusest. Mida võluvamalt teie seda asja kirjeldate, seda kiiremini leiavad meie aktsiad ostjaid.“

„Mis asju see armaturring-oil hakkab valmistama?“

„Valmistamisvõime on piiramatu. Võib teha nõõpnõelast traktorini. Mul on haruldast täpne ja üksik-asjaline kava kõige jaoks välja töötatud. — Ettevõtte jaguneb kahte ossa, nimelt armatuurivabrik ja õlivabrik, see on, õlkiivist õliajamise vabrik. Üks oleneb teisest. Alata tuleb armatuurivabrikuga. Siin on võrratu häid väljavaateid — suurepärase tegevusala. Seda kõike peab aga õigest otsast pääle algama.“

„Kuidas on teie lähem kava?“

„Kõigepäält hakkame tegema igasuguseid kraane ja kraanikeste. Need on asjad, mida meil ega naaberriikides ei valmistata. Asja peab muidugi suurejooneliselt algama, et kaup odav ja võistlusvõimeline oleks. Seejärest olengi ette näinud õige soliidse põhikapitali.“

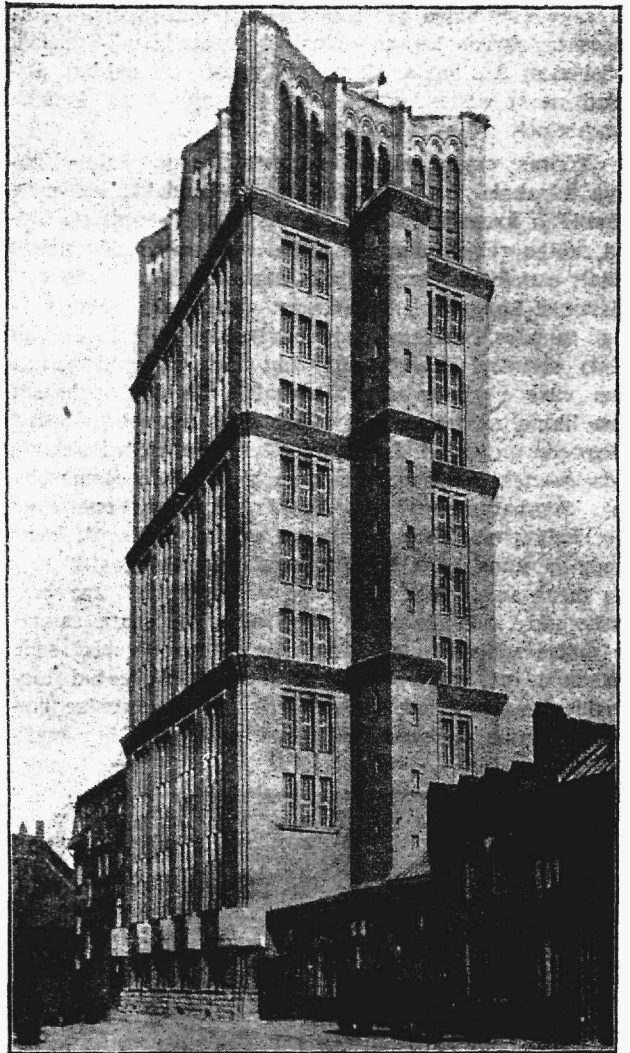
„Kas arvate, et see kaup üldse tarviliselt turgu leiab ja vabrikule tegevust võimaldab?“

„Teie küsimus on väga asjakohane. Näen, teil on terav pilk ja teatav seisukorra hindamine. Kuid mu sõber, misjaoks on siis olemas suurepäraselt väljaarenenud reklaam. Osav reklaam teeb imet. Kõige suuremad ülemaailmsed ettevõtted võlgnevad oma olemasolu ainult reklaamile. Meie loome oma kaubale turu, laialdase kindla turu. Mispärast siis te reklaami-propagandadirektori kohale olen jäänud?! Turu pärast ei või vähematki kartust olla. Iga inimene tarvitab ühel või teisel juhtumisel kraani.“

„Kas usute, et ettevõtte enda tasub?“

„Kui mina kas või silmapilgukski seejuures kahtleksin, jätaaksin asja otsekohe praegu katki; ainsakski minutiks ma ei raiskaks oma tööjõudu selle organiseerimiseks. Et ettevõtte kasuga töötab, seks on mul kõiku-

Berliin ehitab ka pilvelõhkujaid.

Tegel's, Berliini lähedal on Borsigi masinatehas ehitanud suurepärase, 10-kordse Ameerika pilvelõhkujaid meele tuletava maja (kõrgus 65 m.). Ehitaja, arhitekt Eu. en Schmahl on siin leidnud kunstimaitselise lahenduse tuttavale ühetooniliselt maitselule Ameerika majatüübile, kroonides ülemise majakorra nägusa kapitellitaoliselt kaarduva saalistikuga, mis annab tervele ehitusele orgaanilise, arhitektooniliselt saleda kuju.

mata kindlad väljavaated. Pean teie tähelepanu juhtima igavesti vana, kuid ikka jälle igavesti uue töiasja pääle, see on, et töölerakendatud kapital paratamata uut kapitali juure kasvatab: tuhandeile kasvavad sajad, sadatuhandeile kümnedtuhanded, miljonile sajadtuhanded aastas juure. Mida rohkem kapitali käepärast, seda suurem on juurekasvumisma, see on igasuguse lähema seletusega selge.“

„Missugune kindlustus on, et ei tule ettenägematut kriisi ja tagurpidiminekut? On ju igalpool tööstuskriisidest kuulda.“

„No, vaadake. Siin näen, et teil on ärielist võrdlemisi piiratud ettekujutus. Mis on kriis? Ütlen, see on sagedasti halva ja paindumatu organisatsiooni süü. Ei osata olemasolevaid võimalusi kasutada. Tähendab, kriisi saab ära hoida. Siin nüüd pean teid veidike äri saladusse pühendama. Pean teid aumeheks, kellega avameelselt võib rääkida.“

Võõras vaatas tähendusrikkalt Uherdi pääle. Nähtavasti rahule jäädes jatkas siis: „Vaadake, kui meie kraanid ja kraanikesed, mis pääsajalikult vasest on tehtud, kõige reklaamitamise pääle vaatamata töepoolset küllalt ostjaid ei leia, misjaoks peaksime siis nende valmistamist kangekaelselt jätkama. See oleks kõige suurem rumalus, meelega enda hävitamine! Meie ei valmista sarnasel puhul mitte üht kraani, vaid veame oma vase nagu ta on väljamaale. Muidugi pole see üsna lihtne, sest vase kui väärtusliku tooreaine Eestist väljavedu on keelatud. Vaske tuleb Eestisse väljamaalt, seda ostetakse välisvaluuta eest, sellest see olemasolevate tagavarade väljaveo keeld. Meil on Vene ajast suur hulk vaske jäänud, seda on võimalik odavalt kätte saada ja kuna näiteks Saksamaal vask kõrges hinnas, siis tasub vase väljavedu enda eeskujulikult. Iga kast vaske, mis meie kraanide nime all välja saata saame, on puhas välisvaluuta. Kuid siin ei pea veelgi seda unustama, et väljaveokaupadelt, mis sisseveetud tooresainest valmistatud, maksab riik eksporteerimise juures tooresaine sisseveo tolli tagasi, nii et meie iga kasti-

Hiljuti surnud Saksa riigipresident Ebert.

Hjalmar Branting.
Endine Rootsi pääminister, tuntud sotsialistide juht ja rahvasteliidu tegelane. Suri 24. veebr. s. a.

täie päält veel ilusa preemiasummakese juuremaksu saaksime... Teie mõistate?“

„Ah, nii! — —“

„Teie näete nüüd, et minu kavas kõik võimalused ette on nähtud. — See, mis ma teile praegu ütlesin, ei tähenda veel armatuurivabriku sulgemist sarnasel puhul, vaid otse selle katte all on võimalik väljamaaga ühendust pidada. Nii siis, armatuuritehas peab edasi töötama. Ka see on mul täpselt läbi mõeldud ja, pean ütleva, geniaalselt lahendatud. Kuid sellega jõuame ettevõtte teise astme juure — õlivabriku asutamise juure. Teie teate, loojalt on Eestile päranduseks antud hiiglasuuri õlikivivälju. Igast viiest puudast kivist saab vähemalt üks puud õli. Seega puhkavad Eesti pinnapõues muinasjutuliselt suured varandused. On tarvis ainult organiseerimist ja osavust ning need varandused saavad meie töölislikeks omanduseks.

Mul on korda läinud ülliradikaalset abinõu leida õlikivist õli kättesaamiseks. Ma ei või teile silmapilgul veel üsna täpselt seda kirjeldada, vaid ütlen ainult, et see minu leitud õliajamise täielise pöörde — sõna tõsisel mõttes revolutsiooni — toob. Suure õlivabriku asutamine ei lähe siiski algul korda; seks on tarvis sada-sid miljonit, mida Eesti kodusel kapitaliturul vaevalt kokku saab, seepärast on tarvis asutada algul väike proovivabrik. Siin ma nüüd tulengi jälle armatuurivabriku tegevuse juure. Armatuurivabrik valmistaks kõikisugu sissesäädeid: torusid, retorte, ahje ja koldeid õlivabriku jaoks. Et õlivabrikul piiramatud laienemismõimalused ja turu küsimus üldse mingit raskust ei tee, siis oleks armatuurivabrik peaaegu igaveseks tööga küllalt varustatud. Nüüd ehk näete, kuhu mu tähised on püstitatud.“

„Kas usute, et see väike õlivabrik tõesti kõike seda

tasub. Kas olete kindel häädes tulemustes? Kas olete õliasias eriteadlane?"

„Väike proovivabrik ei tasu end kunagi. Ilma et teie küsimusi üksikult käsitada, avan teie silmad ka siin üsna lühidalt. Siin ei ole tähtis, kas sääl vabrikus üldse kunagi mingit õli saadakse, sest kõigile on nõndagi teada, et sest kivist õli saab; nii siis võib seda õli ka mujalt saada, nagu ma väljamaalt peaaegu 2-kilogrammiline pakki kõige paremaid kirjeldusi ja analüüsi sain meie põlevkiviõli asjus. Mispärast peaks siin veel asjata raiskama aega ja raha. Kui ma ütlesin, et proovivabrik tuleb asutada, siis on see ainult reklaami otstarve. Sääl tuleb üles säada keerulisi torusid ja ahje, mitmesuguseid aparate jne. Kui see kõik on valmis, köetakse ahjud ja torud soojaks ning korraldatakse avamispidu, millest valitsuse ja riigikogu liikmed, äriühingud, seltskonnategelased, väljamaa esitajad, ajakirjanikud jne. osa võtma palutakse. Seks ajaks tuleb kohale tuua ka põlevkivi ja natuke tooresõli, ning sellest saadud bensiini jne. muretseda, et näidata oleks. Lühidalt öeldes, tuleks võõrastele nipet-näpet näidata ja korralik lõunasöök anda, mis ju õieti kogu selle aktuse kandev osa. Seega oleks korraga äärmiselt suur samm edasi astutud — asi oleks korraga üldiseks kõneaineks saanud, missugune kõmu paremal juhtumisel isegi väljamaale ulatuks. Edasi tuleb siis äärmiselt ettevaatlikult talitada. Kogu tegevus tuleb kontsentreerida suuremate krediitide saamiseks. Siin õieti algaks teil äärmiselt vastutusrikas, äärmiselt suuri jõupingutusi nõudev tegevusjätk. Kõigi abinõudega peab siis propagandat tegema tegevuse laiendamise kasulikkuse sihis. Mida enam meie auku pähe rääkida suudame valitsus- ja pangaringkondades, seda suuremaid summasid on võimalus juure tõmmata. Lühidalt, mis säält saame, selle oleme saanud.“

„Arvasite, et Eesti kapitaliturg üldse sarnast ettevõtet kanda ei suuda.“

„Väga õige. Seepärast ütlen ka nüüd, et katsume võtta, mis võtta on. Lõppsihiks jääb aga, et ettevõtte ühes õlikivi-kontsessiooniga väljamaalastele maha müüme.“

„Kas arvate, et see korda läheb?“

„Kahtlemata! Väljamaa otsib raha mahutamist. Kogu see õlikivi- ja õliasi on küll teoreetiliselt laialt tuntud, aga tegelikult valitseb alles veel tumedus. Seda parem on see meile. Segases vees on kalapüük rikkalikum. Usun, et vähegi korraliku ettevalmistamise juures kogu krimppli kasuga maha saame müüa. Kuid, nagu ütlesin, peame igaks juhtumiseks ka sisemaa rahaturgu enne võimalikult kasutama; sarnane ettevaatusabinõu pole kunagi halb.“

„Teie kava on tõesti väga omalaadiline. Mida teie nüüd kõige enne mõtlete teha?“

„Kõigepeält peab asutama aktsiaühing, et armatuuri-vabrikuga kohe algust teha.“

„Arvate siis, et inimesi leidub, kes seks raha annavad?“

„Jumaluke, kui vilumatu olete äriasjus! Nisugused hiilgavad väljavaated — mida võib inimene veel pare-

mat soovida. Iga asutaja aktsionäär saab 50 aktsiat à 500 marka täiesti tasuta, pääle selle saavad suuremad aktsionäärid direktorite kohad kolmekümnevietuhandelise kuupalgaga, sinna juure tantjeemid, virgutused jne. Kõigi aktsiate pääle on dividend juba ette kindlustatud, esimesel aastal 25 protsenti, teisel aastal 40 prots. ja nõnda edasi järjest ikka suurenedes! Päälegi on päris kindel, et aktsiate kurss peagi kiirelt hakkab tõusma. Osalt maksetakse dividendid juba otsekohe ette; kuigi see puhtas rahas ei sünni, vaid aktsiatena. Välisvaluuta, mis saadakse, jaotatakse otsekohe aktsionääride vahel. Vaevalt võib tänapäev rahamahutamiseks paremaid tingimusi leida. Alguks ongi ühingu loomisega tehtud. Ruumidega oleme varustatud. Ilusas kivimajas kaks alumiinst korda. Peremees on ise üks suuremaid asutajaist-aktsionääridest. Leping on kolme aasta pääle tehtud ja kogu ette aja eest üür ette makstud; küll mitte rahas, vaid aktsiatega. Keegi teine arusaaja mees on seni jooksvaid kulusid katnud ja ka ainult aktsiaid vastutasuks võtnud. Pääle selle on meil terve rida isikuid teada, kes tingimata tahavad aktsiaid saada. Nii näete, et see asi sugugi tuule pääle pole rajatud. Kõik läheb hästi; tarvis on ainult õigest otsast pääle alata.“

„Kui küsida tohib, kui palju on teie oma raha sellesse ettevõttesse mahutatud?“

See küsimus näis võõrale ootamata olevat tulnud, kuid ta kogus end siiski silmapilguga.

„Teie küsimus ei tule mulle ootamata. Näen, et olete meie ühisest asjast sügavasti huvitatud. Sellest võib asjale ainult kasu loota. Enne, kui teie küsimuse pääle vastan, lubage siiski paar selgitavat sõna.“

Mis on ettevõttes tähtsam, kas kõlisev raha, või loov, kõike käimapanev intellektuaalne energia ja algupärane idee, mis õieti ongi see kapital: tööle rakendav jõud. Teie ei saa teisiti, kui minuga ühel arvamisel olla, et loov vaim on ettevõttes väärtuslikum kui kapital. Teisiti see olla ei võigi.

Kui nüüd veel kord alla kriipsutan oma teeneid, kui kogu selle organiseerimistöe arvesse võtan, seda tüütuseni ikka jälle korduvat augu pähe rääkimist, kui kõik mu saavutused vaekausile viskan, kas võib siis üldse küsimust tekkida, kui palju olen ettevõttesse pannud puhtas rahas. Vaimlist tööd peab kõrgeft hindama. Seepärast ei küsi mina ka teilt, kui palju markasid teie sellesse ettevõttesse võite mahutada, astudes direktori kohale, sest teie vaimline kapital, teie osavus on selle tagi määratu suur osakapital. Omavahel võin teile siiski öelda, et minu aineline osavõtt on üsna tühine. — Aga nüüd on mu aeg ka otsas, pean ruttama. Asi jääb siis nii, et katsuge — ütleme — ülehommeks juba midagi valmis kirjutada, ma astun siis siit läbi. Loeme enne lehte panekut veel üheskoos läbi.“

Uherd oli mõtteisse vajunud. Ka võõra juht rau- ges ja nähtavasti oli ka temal oma mõtetega tegemist. Viimaks ütles Uherd tasasel, kindlal häätel: „Teie ettepanekud, nii palju kui nad minu isikusse puutuvad, minule küll nähtavasti vastuvõetavad ei ole.“

Seda polnud võõras oodanud. Ta sattus ärevusse. „Sääl ta nüüd on! Lasete mind tundide viisi sele-

tusi anda, sunnite teile ärisaladusi avaldama ja nüüd lõpuks teete näo, nagu polekski see enam teie asi. Nii ei tehta aumeeste juures. Asja ei saa sedaviisi põiveotsast murdes ajada. Mõelge ometi veidi järele — direktorikoht 35 tuhandega kuus, tantjeemid, kingitused, sõidurahad, 50 tasuta aktsiat ja dividendide avansid sinna juure, see on ligikaudu 60—70 aktsiat à 500 marka!

Niipea, kui raha kassasse tuleb, saate otsekohe kolme kuu palga ette. Kas mõistate — teie olete ühtlasi minu kui peadirektori isiklik sekretäär — usaldusmees . . . kas saate aru. . . Meil saab sääl neid jäärasid . . . aktsionääre küllalt pügada olema. . . Olge ometi täismees. Kuulsin teie korteriperemehelt, et teie kassa mõnikord paljugi jätab soovida; siin on teil suurepärase juhus haljale oksale saada. Pidage meeles, et õnn inimesele ainult kord elus naeratab; oleks tõesti kahju, kui te seda juhust ei kasuta.“

„Kõik asjata!“

„Ah, mis! Näen, teiega peaks koos kuhugi lõunat sööma minema . . . töepoolest . . . Ma ise olen ka kole näljane, aga selle alalise ringijooksimisega unustasin õigel ajal pankra minna, nii et praegu mitte Issanda penni hinge taga ei ole.“

Võõras oligi juba püsti tõusnud ja kübara võtnud.

„Nüüd pean aga ka tõesti minema. Nägemiseni siis — ütlehomseni!“

Ükselt pöördus ta siiski veel kord tagasi.

„Pääsasi, rõhutage selle ettevõtte üleriiklikku suurt majanduslikku tähtsust. Ei teeks sugugi viga, kui juure lasaksite, et väljamaa rahameeste ringkondades selle ettevõtte vastu juba elavat huvi tundma on hakatud. Teie teate ise muidugi paremini, kuidas seda hästi mahlakalt öelda, nii, et see meie oma rahameestel taskud ajaks õigelema.“

Võõras maeris kahjurõmsal näol.

„Halb ei oleks, kui omalt poolt alla kriipsutaksite erilist vajadust sarnaseid ettevõtteid just Eesti Panga poolt odavprotsendiliste krediididega (tarviliselt finanseerida ettevõtlikkusele virgutamiseks — loovale tööle . . . nii umbes. . . Aga nagu ütlesin, teie olete kirjatöös minust osavam. Oi! nüüd pean aga ruttama; täna veel mitmes kohas käia ja koosolek pidada. Nägemiseni!“

Kes ta oli?

?! —

„Tõesti haruladne olevus!“ ümises Uherd omaette ja vajus mõttesse. Laual tiksus äratajakell ühetooniliselt.

Uherdi oli kütkestanud selle mehe kavakindlil võlumine ja kõige pääle valmisolek. Tema võime augu pähe rääkimises oli otse võrratu, seepärast võis küll uskuda, et ta mõneltki mehelt juba raha välja oli meelitanud, oma aktsiaid neile kaela määrides. Jutt ettevõtte organiseerimisest ja väljamaalastele müümisest oli ainult söödaiks rumalale. Tõenäoliselt pidi tema pääsiht olema üldse mingisugust summat kätte saada, et seega siis kaduda. Ta kalkuleeris väga õieti sõjaajast inimestesse jäänud ruttu ja kergesti teenida tahtmisega. Et aga võimalikult hääd „otsa“ teha, tarvitab ta laimat propagandat, mille kordasaatmiseks Uherdi oli valinud. Nii näis see kõige tõenäolisem, kuid võis ju ka nõnda kujuneda, et ta tõesti mõnesuguse ettevõtte asutamiseks toime saab, krediite nõutab ja siis oma usaldusmehi mõnel teisel viisil koorib. Ja ega see ainuke näisugune ole, sarnaseid „organiseerijaid“ on legioon.

Uherd oli kaua mõelnud. Kurvalt mõelnud. Viimaks selgisisid murepilved näolt ja naeratusega sõnas ta oma ette: „Välkese kasu lõõn selle kelma kulul endale ikkagi.“

Järgmise päeva õhtulehes ilmus Uherdi sulest veste, milles kogu asja teravalt paljastati.

Eesti keel nr. 5—6 1924. a.

Meie keeleteadusliku ajakirja III aastakäigu viimase kaksiknumbri sisust olgu nimetatud kõigepäält prof. L. Keittunen'i põhiallik ja mitmekülgne arvustus A. Saareste väitekirja „Leksikaalseist vahekordadest Eesti murretes. I. Analüüs“ kohta. See artikkel pole mitte nii palju arvustus kui lisandusi ja täiendusi mainitud raamatule. Seda enam tähelepanu väärt on nad seepoolest, et nad tulevad õpetlase sulest, kes on eriteadlane Läänemere soomesugu keelte kui ka Eesti murrete alal. Sellele järgneb A. Saareste „Mõned märked ja õiedused“, kus autor esitab vastuväiteid eelnevale arvustusele kui ka oma väitekirjas tehtavaid parandusi ja täiendusi. M. J. Eisen jätkab kirjutuses „Kau ja ta kildkond“, Eesti kohanimede etimologiseerimist. Üliõp. L. Pärt avaldab hulga murdesõnu Kolga rannamurretest. Üliõp. H. Jä-

nes, M. Sander ja H. Pürkop kirjutavad murdekogumise tööst üldse, neist esimene käsitleb Kagu-Eesti häälikute kvaliteedi ja kvantiteedi suhteid ning viimane murdeuurimise meetodeid. A. Saareste kirjutab veel taluhoonete ruumide asetusest ja nimetustest Põhja-Eestis. Kirjutusele on juure lisatud hulk joonisi.

On varemgi toonitatud, et „Eesti keel“ ei saa olla puhteaduslik ajakiri. Sest seisukohast nähtavasti välja minnes ongi paigutatud igasse numbrisse „küsimuste ja kostuste“ nurk, kus arutusele tulevad mitmesugused õigekeelsuslikud küsimused. Nii ka ses numbris käsitletakse näit küsimusi, kumb sõna on õigem tarvitada, kas kaamel või kamel, roobas või rööbas, edasi või edesi jne. jne. Kohanimede õigekirjutuse ühtluse mõttes on tähtsad ka Ak. Emakeele Seltsi juhatusel ettepanekud kohanimede õigekirjutuse asjus, mis samuti leiduvad ses numbris.

MEES, KES OLI NELJAPÄEV.

LUUPAINAJA.

G. K. CHESTERTON.

4

„Seltsimehed“, karjus Gregory häälel, mis sarnanes märtri omale, kes on kannatus-ekstaasis tõusnud juba sinna poole kannatust, „mul on ükskõik, kas te mind põlgate kui türrannj või orja. Ei taha teie minu käsku vastu võtta, siis võtke vähemalt minu alandus. Ma põlvitan teie ees. Ma heidan teie jalge ette. Ma palun teid jumala nimel: ärge valige seda meest.“

„Seltsimees Gregory“, ütles juhataja pärast piinlikku vaheaega, „see pole tõesti mitte päris auväärne.“

Esimest korda kogu toimetuse kestes valitses mõni silmapilk tõeline rahu. Siis langes Gregory tagaspidi oma istmele, langes nagu mõni kahvatu mehejäanus, ja juhataja kordas uuesti, nagu oleks kellavärk jällegi liikuma hakanud:

„Asi on selles, et seltsimees Syme tuleb valida Neljapäevaks üldisse nõukogusse.“

Möirgamine tõusis kui meremüha, käed tõusid kui mets ja kolm minutit hiljem oli Mr. Gabriel Syme, salapolitsei ametnik, Euroopa anarhistide kesknõukogusse Neljapäevaks valitud.

Igatüks näis siin ruumis tundvat, et laev ootab jõel, keppmõõk ja revolver laual. Niipea, kui valimine oli teostatud ja muutmatuks saanud ning Syme valimisdokumendi tõendusena vastu võtnud, kargasid kõik püsti ja ärevad salgad liikusid ning segasid toas. Syme leidis enda kuidagi Gregoryga silm silma vastu, kes talle ikka veel jahmatanud vihas pärani silmil otsa vahtis. Mõni silmapilk vaiksid nad.

„Teie olete saatan“, ütles Gregory viimaks.

„Ja teie olete aumees“, ütles Syme tõsiselt.

„See olite teie, kes mu löksu meelitas“, hakkas Gregory kogu kehast värisedes, „minu löksu...“

„Rääkige mõistlikult“, ütles Syme lühidalt. „Mis pagana parlamenti teie minu küül ahvatlesite, kui seda kõike arvesse võtta? Teie panite minu enne vanduma kui mina teid. Võib olla teeme mõlemad, mida õigeks peame. Aga see, mida meist kumbki õigeks peab on nii pagana lahkiminev, et meie vahel ühtki silda ei leidu. Meie vahel pole midagi võimalik, kui aga ausus ja surm,“ ja ta heitis suure mantli endale ümber ning võttis pudeli laualt.

„Paat on täiesti valmis“, ütles Mr. Buttons toimetavalt. „Olge hääl, minge seda teed.“

Käe liigutusega, milles ilmenes äriülevaataja, viis ta Syme'i läbi lühikese raudsoomustatud käigu, kuna ikka veel palavikus keev Gregory nende kannul astus. Käigu lõpul oli uks, mille Buttons lahti kiskus ja äkki vaate avas sinisele ja hõbedasele kuu valgustatud jõekalda maastikule, mis näis nagu mõni kulisimaal teatris. Avauses läheduses seisis väike aurupaat nagu mõni laste lohe, kel ainult üks punane silm.

Just aurikule astudes pöördus Gabriel Syme ammulisuulise Gregory poole.

„Teie pidasite oma sõna“, ütles ta viisakalt, kuna tema nägu vari kattis. „Teie olete aumees ja ma tänan teid. Teie pidasite oma sõna isegi kuni pisitillukese eriasjani, sest kogu loo algul töotasite mulle midagi eriti ja lunastasite selle töötuse oma talituse lõpuga.“

„Mida sellega arvate?“ karjus arutu Gregory. „Mis ma töotasin teile?“

„Väga lõbusa õhtu“, ütles Syme ja kuna aurupaat minema liugles, andis ta oma keppmõõgaga sõjamehelikult au.

Neljas päätükk.

Salapolitseiniku elulugu.

Gabriel Syme polnud mitte ainult salapolitseinik, kes tahtis olla luuletaja, vaid tema oli tõepoolest luuletaja, kes hakkas salapolitseinikuks. Samuti polnud tema viha anarhismi vastu silmakirjaline. Tema oli üks neist, kes suurema osa revolutsionääride metsikku arutuse tõttu liig vara alalhoidlikku ringkonda satuvad. Tema polnud sinna jõudnud mitte mõne vaimuvaese traditsiooni tagajärjel. Tema auvärikkus oli ürgjõuline ja äkiline — mäss mässu vastu. Tema põlvenes veidrast perekonnast, kus kõige vanemal olid kõige uuemad ideed ja tujud. Üks tema onu käis alati palja päega, teine tegi tagajärjetuid katseid kehakatteks ainult kübarat kanda ja mitte midagi muud. Tema isa harjutas end kunstis ja püüdis teostada enda mina ürgolemust. Tema ema sõdis lihtsuse ja tervise eest. Seepärast jäid lapsele tema varajasemais aastais tundmatuks joogid alkoholist kuni kakaoni; neid mõlemaid põlgas ta oma terve instinktiga. Mida rohkem ema enam kui puritaanlist kasinust jutlustas, seda enam soovitas isa otse paganlikku eluviiside lodevust. Ja kuna üks jõudis taimetoitluseni, hakkas teine samal ajal isegi inimeste söömist kaitsema.

Et Gabrieli lapsest saadik nõnda igasugune mäss ümbritses, siis jäi temal, kui ta veel mässu päale tahtis mõelda, üle ainult üks asi — terve inimhüüetus, arukus. Aga temas leidis küllalt fanaatiliselt verd, et isegi arukuse hääks mässu tõstes seda liig kirglikult toimetada. Tema viha moodsa ebasääduislikkuse vastu sai krooni pähe ühe juhuse tõttu. Ta juhatus mimalgi kusagil kõrvalisel tänaval kõndima ühe dünamiidiplahvatuse ajal. Silmapilguks kaotas ta nägemise ja kuulmise, pärast aga, kui suits lahtus, seisid tema ees purustatud aknad ja verised näod. Pärast seda liikus ta nagu varemaltki — rahulik, sõbralik, peaaegu õrn, kuid tema hinge oli mingisugune haiglane laik jäänud. Tema ei näinud anarhistes mitte, nagu meie enamasti, käputäit haiglast inimesi, kelles on ilusasti ühendatud rumalus ja mõistus. Ei, vaid tema nägi neis lihtsalt koledat ja halastamatut hävitust, midagi kollase hädaohu taolist.

Tema lämmatas lehetoimetused ja nende paberikorvid jutustuste, valmide ja ägedate artiklite valemiga, milles hoiatati inimesi barbaarse eitamise veeuputuse eest. Kuid, nagu näis, ei pääsenud ta oma vaenlasele kuidagi lähemale, ning mis kõige halvem — ei pääsenud elavale vaenlasele lähemale. Nõnda mööda Themse kallast kõndides ja oma odavat sigarit närides ning anarhismi edenemise üle mõtteid haududes, oli ta metsikum ja üksildasem kui ükski anarhist oma pommiga taskus. Igatahes tundis tema, et valitsus seisab meeleheitlikult üksi, surudes selga vastu seinale. Temas oli liig palju Don Quijote'i, kui et ta teisiti seda oleks mõistnud.

Kord kõndis ta jõekaldal õudselts punasel päiksefoojengul. Punane jõgi peegeldas punast taevast ja mõlemad üheskoos peegeldasid tema viha. Taevast oli tõepoolest nii mustjaspruun ja jõe helk sedavõrd õudselts punakas, et vesi tundus peaaegu helendavama loiduna kui taevast, mida ta peegeldas. Ta näis kui keerlev tulijõgi kusagil maa-aluses koopas.

Neil päevil oli Syme närus. Ta kandis vanamoodi musta tsilindrit, veel vanamoodsemat musta ja kulunud mantlit ja kõik see andis talle välimuse, nagu oleks ta mõni kuriategija Dickensist või Bulver Lyttonist. Samuti oli ka tema kollane habe ja juus vähem kammitud ning lõvilakalised kui hiljem, kus nad ilmusid pükatuna Saffron Pargi vaimudele. Pikk, peenike, must, Sohos ostetud sigar seisis tal hambus ja välimuselt sarnanes ta väga hästi anarhistile, kellele tema ise valmis oli püha sõda kuulutama. Võib olla seepärast tegigi keegi politseinik temaga jõekaldal juttu, öeldes: „Soo-
vin hääd õhtut.“

Syme, kes just praegu oma haiglates kar-

tuses inimsoo pärast piinles, tundis enda valusalt puudutatuna ametniku automaatselt juhmusest, kes paistis tumeda koguna videviku sinises õhustikus.

„Teie nimetate seda hääks õhtuks?“ ütles ta teravalt. „Teie nimetaksite ilmaotsagi hääks õhtuks. Vaadake ometi seda veripunast päikest ja seda verist jõge! Kinnitan teile, et kuigi see oleks sõna otsekohehes mõttes valatud ja leegitsev inimveri, ometi seisaksite teie siin nagu allati ja piiluksite mõne süütu inimlooma järele, et teda korralikule liikumisele sundida. Teie, politseinikud, olete vaeste ja viletsate vastu halastamatud, aga ometi võiksin teile seda andeks anda, kui te seda poleks lihtsalt rahu tarviduse tõttu.“

„Kui meie rahulikud oleme,“ vastas politseinik, „siis tuleb see rahu organiseeritud vastupanust.“

„Mmh?“ tegi Syme ammulisuul.

„Sõdur peab ka lahingumõllus rahulik olema,“ jätkas politseinik. „Sõjaväe meelerahu on rahva hirm.“

„Armuline Issand — avalikud algkoolid!“ lausis Syme. „Kas see on ebakiriklikust kasvatusest?“

„Ei,“ ütles politseinik tumedalt. „mul pole elus kunagi niisugust lahedust olnud. Avalikud algkoolid tulid pärast mind. Arvan, et mis minu kurvastusse puutub, siis oli see väga kare ja vanamoodi.“

„Kus see oli?“ küsis Syme imestades.

„Oo, see oli Harrovis,“ ütles politseinik.

Koolivennalik sümpaatia, mis — kuigi eksitus — nii mõneski mehes kõige tõelisem õllus, murdis tee avalikkusse enne, kui Syme end suutis talitseda.

„Kuid, armuline jumal,“ ütles ta. „siis ei peaks te ometi politseinik olema.“

Politseinik ohkas ja raputas pääd.

„Tean,“ ütles ta pühalikult. „tean, ma pole seda väärt.“

„Aga miks astusite siis politseiteenistusse?“ küsis Syme suures uudishimuses.

„Vististi samal põhjusel, miks teie meid põlgate,“ vastas teine. „Mina leidsin, et on olemas eritegevuspõld neile, kes inimsoo pärast mures olles rohkem kardavad teadusliku vaimu eksiteid kui normaalse ja vabandatava, ehk küll liialdava inimitahtumuse plahvatust. Loodan, et oma mõtte selgesti väljendasin.“

„Kui arvate, et oma mõtte selgesti olete väljendanud,“ vastas Syme, „siis peab küll ütleva — see on nii. Kuid iseendale seda selgeks teha, see on pääasi. Kuidas on see sündinud, et teiesugune mees sinises kiivris Themse kaldal filosoferib?“

„Nähtavasti pole teie meie politsei viimast arengust veel midagi kuulnud.“ vastas

teine. „See ei üllata mind. Meelsamini hoiame seda haritud klasside eest saladuses, sest nende peitub meie vaenlaste suurem hulk. Teie aga mäite just õiges meeleolus viibivat. Arvan, te peaksite peaaegu meiega ühinema.“

„Ühinema, milles?“ küsis Syme.

„Ma seletan teile,“ ütles politseinik pikka-misi. „Seisukord on nimelt järgmine: Ühe meie osakonna juht, kes on üks kuulsamaist Euroopa salapolitseinikkudest, kannab juba ammu arvamist, et puhtvaimline salauuristus varsi kogu tsivilisatsiooni olemasolu ähvardab. Tema on kindel, et teaduslik ja kunstilise salajas on ühinenud ristisõjaks perekonna ja riigi vastu. Seepärast on tema erirühma loonud politseinikkudest, kes oleksid filosoofid. Neil on ülesandeks salauure tegevust jälgida mitte ainult kriminaalses, vaid ka vastuvaidluse mõttes. Mina ise olen demokraat ja tunnen väga hästi igapäevase inimese väärtust igapäevases vapruses ja voores. Kuid oleks ilmselt soovimatu, et harilikku politseinikku tarvitataks niisugustes juurdlustes, mis sisaldavad ketseri jahti.“

Syme'i silmad särasid sümpaatlikus uudishimul.

„Mis nad siis teevad?“ küsis ta.

„Filosoofiliste politseinikkude töö on hädaohtlikum ja ka peenem kui harilikkude salapolitseinikkude oma. Harilik salapolitseinik läheb kõrtsi vargaid tabama, meie aga läheme kunstnikkude teeõhtule pessimiste luurama. Harilik salapolitseinik leiab pää- või päeva- raamatust, et kuritöö on kusagil korda saadetud, meie aga aimame kusagilt soneti raamatust, et teatud kuritegu mõeldakse korda saata. Meie peame nende ähvardavate mõtete algallikat otsima, mis ajavad inimese lõpuks vaimlisele fanatismile ja vaimlisele kuritööle. Alles hiljuti õnnestus meil Hartlepoolis mõrtsukatööd takistada, mille eest võlgname tänu ainult oma Mr. Wilks'ile (kena noor poiss) seetõttu, et ta nii hästi trioletti*) tundis.“

„Kas arvate tõesti,“ küsis Syme...et kuritegevuse ja moodsa vaimu vahel nii suur ühendus peitub?“

„Teie pole küllalt demokraat,“ vastas politseinik. „Kuid teil on üsna õigus alles hiljuti öeldes, et meie harilik kurjategijatega ümberkäimine on õige toores talitus. Kinnitan teile, ajuti olen oma ametist päris tüdinunud, kuna ma ju näen, et see tähendab sõda ainult rumalate ja meeleheitlikkudega. Kuid see uus ülesanne meie töös on hoopis teine asi. Meie eitame inglise töusikklaste toonitust, nagu oleksid harimatud kõige hädaohtlikumad kurjategijad. Me tuletame Rooma keisreid meele. Meie tule-

tame ka meele seda suurt renessansi mürgivürsti. Meie kinnitame: kõige hädaohtlikum on haritud kurjategija. Meie kinnitame, et kõigist kõige hädaohtlikum kurjategija on täiesti säadusetu moodne filosoof. Temaga võrreldes on murdvargad ja kahenaisepidajad ohuliselt üsna kõlblised olevused; minu süda on täitsa nende pool. Nemad usuvad inimesoo kõrget ideaali, ainult otsivad nad teda valesi. Vargad austavad omandust. Nemad tahaksid ainult omandust endile, et nad nõnda veel paremini võiksid toda austada. Filosoofid aga põlgavad omandust kui omandust, nemad tahavad hävitada isikliku omanduse mõttegi. Kahenaisemehed austavad abielu, muidu ei lepiks nad kahekordse väga viisipärase ja rituaalse laulatustoimetusega. Filosoofid aga põlgavad abielu kui abielu. Mõrtsukad austavad inimese elu, nemad püüavad ainult täiuslikumat elu tendasse koguda, tunnes ohvriks seda, mis neile näib eluliselt vähemväärtuslik. Kuid filosoofid vihkavad elu ennast, olgu ta teistes inimestes või neis endis.“

Syme lõi käed kokku.

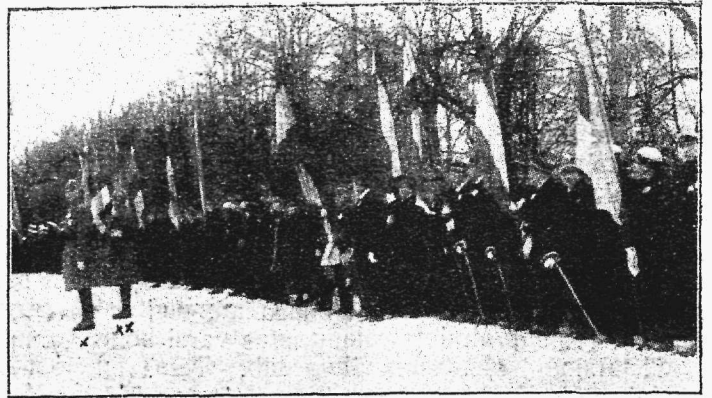
„Kui õige see on!“ hüüdis ta. „Juba poisesena tundsin seda, aga kunagi pole leidnud talle sõnalist väljendust. Igapäevane kurjategija on halb inimene, aga lõpuks on ta ometi võrdlemisi häa inimene. Tema ütleb, et kui teatud takistus kõrvaldataks, näiteks mõni rikas onu, siis oleks tema valmis maailma tunnustama ning jumalat kiitma. Tema on uuen-duste pooldaja, mitte aga anarhist. Tema tahab hoonet puhastada, mitte aga maha kiskuda. Ainult õel filosoof, tema ei püüa asju muuta, vaid ainult hävitada. Jah, moodne ilm on kõik need politseiteenistuse kohustused enda hooleks võtnud, mis on tõepoolest rõhuvad ja häbistavad: ta röövib vaeseid ja nuusib õnnetute järele. Ta on loobunud oma auväärsemast ülesandest — karistada vägevaid äraandjaid riigis ja võimsaid valeõpetajaid kirikus. Moodne inimene ütleb, et ketsereid ei pea karistama. Mul on ainuke kahtlus: kas on meil üldse õigust kedagi karistada?“

„See on ju mõttetu!“ karjus politseinik ja lõi käed niisuguses ärevuses kokku, nagu see tema välimusele ja mundrile täiesti kohatu. „Aga see on ju väljakannatamatu! Mina ei tea, mis on teie tegevus, tean ainult — teie raiskate oma elu. Teie peate meie erirühma astuma — võitlusse anarhismi vastu, teie teete seda. Nende sõjaväed seisavad meie piiril. Nende nool on valmis tabama. Veel silmapilk ja teie võite meiega koostöötamise au kaotada, võite kaotada au — surra ühes viimaste selle ilma kangelastega.“

„Sellest hääst juhusest mitte ilma jääda on (Järg 170-dal leheküljel.)

*) Teatud luuletus — luuletehnika mõttes. Tõlk.

Foto Lomp.

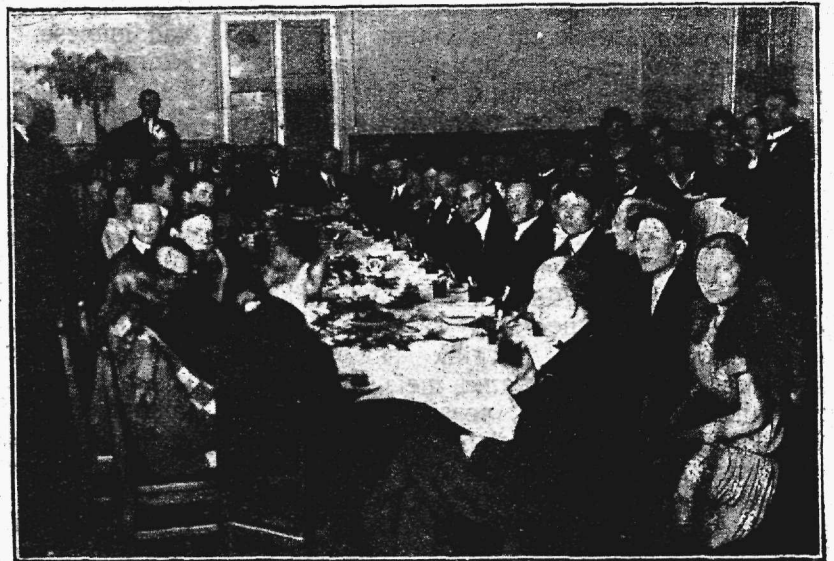
Tartu maakonna (Kambja ja Vana-Kariste) kaitseliidu ratsarühmad.

Üliõpilasorganisatsioonid lippudega vabariigi aastapäeva paraadil Tartus. Tartu kaitsemaleva päälük (x) kapt. Saarsen ja tema abi (x x) hr. Orav.

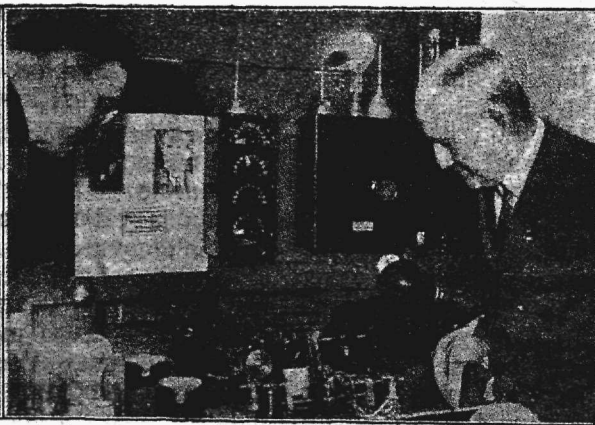
Foto Vannas.

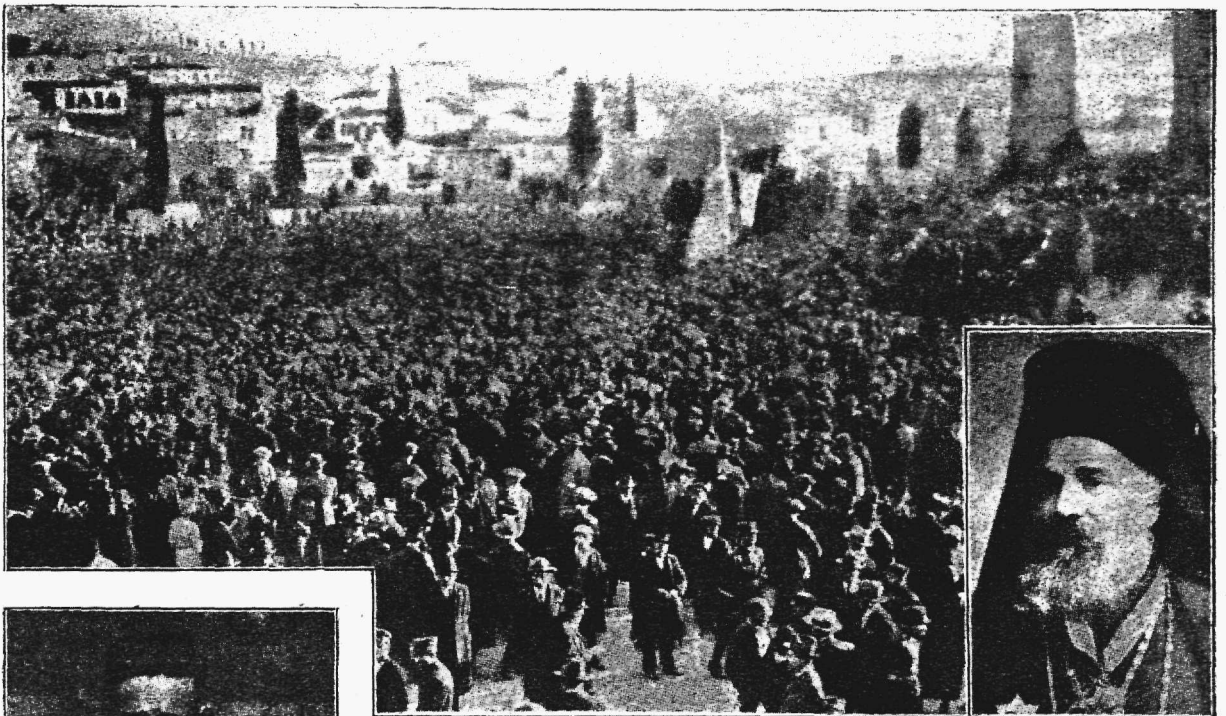
Soome vabariigi endine president K. J. Stohberg. Tunti edumeelse ning Eestile sõbraliku riigimehena. Sai tänavu 60 aast.

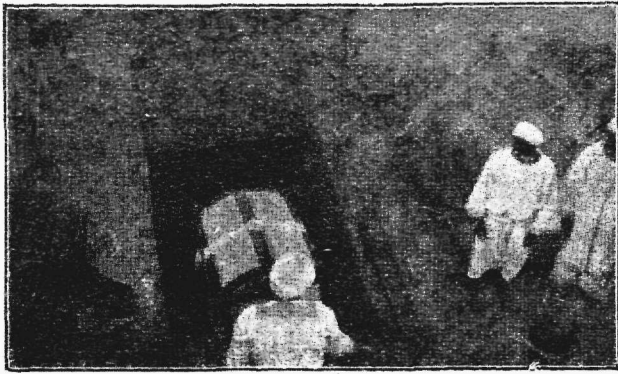
Ülemaalse Noorsoo Ühenduse esitava koogu koosviibimine 22. veebruaril s. a. Tallinnas.

Keskel: Ameerika raadiofotografijaam London-New-York. Üks pilt arvatakse sajaks sõnaks. Pildil Põhja-Ameerika raadioseltsi president J. G. Harbord aparadi juures. Paremal: Ameerika saadiku Londonis hr. Kellogi raadiopilt. Vasakul: Naisterahva pilt, mere päält, laevalt raadioga edasi antud.

Üleval: Greeka-Türgi konflikt. Athenas, Greekamaal, avaldavad rahvahulgad protesti Greeka-katoliku kiriku patriarhi Konstantini väljasaatmise pärast Konstantinooplist Türgi valitsuse poolt. Türgi valitsus kahtlustas patriarhi Konstantini greeklastele sõbralikus poliitika ajamises. Paremas nurgas: Väljasaadetud patriarhi Konstantin. Vasakul: Soome suurjooksja Ameerikas, Ville Ritola; ainukene mees, kes Pavo Nurmiga, Soome teise ilmakeetusega, võistelda suudab. Keskel: Tantsijanna prl. Melsas, esines hiljuti Tartus ja Tallinnas. Paremal: Liivlaste laulukoori juht prl. Margarete Stafte, kes 13. ja 17. märtsil Tartus ja Tallinnas kontserfi andis. All: Filippliniide elanikud. Taltsutatud madu „python“ (pikkus 32 jalga). Seesuguseid loomi elutseb sagedasti vanade majade pööningutel ja keldrites, kus nad endid hiirtega toidavad.

Üks kallihinnaline sark tuakse päevavalgele.

Uudishimulikkude turistide salgad käivad alatasa haua lahtikaevamist jälgimas

TUT-ANKH-AMONI HAUD.

MAURICE FEUILLET järele Al.

Mõni päev tagasi avaldasid terve ilma ajalehed järgmise teate:

„Saavutades uue kokkuleppe Egiptuse valitsusega, sõidab Howard Carter Luksori Tut-ankh-Amoni hauda uuesti avama...“

Tuletame siin lühidalt meele selle erakorralise sündmuse arenemise.

5. novembril 1922. a. teatas raadio, et silmapaistev Inglise arheoloog Howard Carter ja Vana-Egiptuse ajalooarrastaja lord Carnarvon oma tütre Evelyn Herbert'iga on leidnud Kuningate Orus rüüstamatu haua. Haud pidi olema kuningas Tut-ankh-Amoni oma, kes oli XVIII dünastia kümnes vaarao ja keda tundsid ainult üksikud egiptoloogid tänu Karnakis leitud hauasambale.

See uudis mõõdus esmalt pea täiesti tähelepanu äratamata: puudub ju arheoloogilistel leidudel omadus laiade hulka huvi ligitõmbamiseks. Tut-ankh-Amoni kuulus ammu mõõdunud aegjärku, kuna olevikus küllalt

sündmusi oli, mis väärivad rohkem tähelepanu. Valitses arvamine, et selles hauas leitakse mummia, mis nagu varem paljud teised klaaskasti paigutatult Kairo muuseumi teiste kõrvale ritta säetakse.

Tut-ankh-Amoni hauakambrit ähvardas samaugune ükskõiksus, nagu varemalt kõiki teisigi neisse päikesest kõrvetatud mägede kaljuseintesse raiutud hauakambreid, mis moodustavad laialdase surmutelinna, kus puhkavad rohkete kuninglike dünastiate ajalised jäänused. Juba meie ajaarvamise algul leiame Strabon'il kirjelduse umbes neljastkümnest hauast, mille varandused peaaegu täiesti lõhutatud ja riisutud.

Ent juba toovad telegrammid täielikumaid peensusi. See haud sisaldab, nii kinnitatakse, imestamisväärilisi rikkusi, asju, mille toredus ja ilu võrdlematud. Tulevad meele Aladin oma imelambiga, koobastes peidetud varandused, vinnad kalliskive ja metalle geenuste valve all. Sünnib pööre — avalik arvamine on ärevuses, tun-

nudugi õnn.“ oli Syme nõus, „kuid veel ei mõista ma kõike täiesti. Tean sama hästi kui iga teinegi, et tänapäevane ilm on täis väikesi säadusetuid inimesi ja hullumeelseid väikesi meeleliigutusi. Nii hinnus kui see ka on, aga üks hää omadus on sel kõigil ometi: nad ei sobi üksiteisega kuidagi. Kuidas võite siis rääkida, nagu juhksid nemad sõjaväge või laseksid noole. Kuidas on siis tõepoolest lugu selle anarhismiga?“

„Ärge segage teda,“ vastas politseinik, „nende juhksikkude Vene ja Iiri dünamiidiplahvatustega, mille teostajaks on tõesti rõhutatud, kuigi eksiteele sattunud, inimesed. Kõnesolev nähtus on laialine filosoofiline liikumine, mis koosneb välis- ja siseringist. Välisringi võiks nimetada ka vähikuliseks, siseringi preesterlikuks. Mina arvan paremaks välisringi

nimetada süütuks, siseringi äärmiselt süüdlaseks osakonnaks. Välisring, kogu liikumise päähulk, on lihtsalt anarhistid, s. t. inimesed, kes usuvad, et säadused ja määrused on hävitatud inimliku õnne. Nemad usuvad, et kõik inimese kuritegude tagajärjed on selle süsteemi tagajärjed, mis on need teod kuritegeliseks tembeldanud. Nemad ei usu, et kuritöö loob karistuse. Nemad usuvad — karistus loob kuritöö. Nemad usuvad, et kui keegi seitse naist on rüvetanud, tema ise siiski puhkaks jääb, nagu kevadine lilleke. Nemad usuvad, et kui keegi teise tasku tühjaks teeb, siis tema endal südames kõige paremad tundmused asuvad. Seda nimetan süütuks osakonnaks.

„Oo!“ lausus Syme.

„Loomulikult räägivad need inimesed tule-

neb elavat huvi, kaotab pääl! Ajalehed saadavad kohale oma paremad kirjasaatjad. Uudishimuliste karavaanid organiseeruvad, sõidavad üle merede, sõuavad Niilust mööda üles, astuvad Luksor'is maale tulise päikese all kivide vahel teed rajades, et kümme kilomeetrit eemal vaadelda tolle hauakambri mustavat avaust ja teda rüseledes ümbritseda, et näha imede päevavalgele toomist.

Kui mõlemal Inglise arheoloogil ja lady Evelyn Herbert'il korda läks pääseda esimesesse ruumi hauakambri, leidsid nad end ühel hetkel teise ilma valitseja maa-aluses lossis. Küünla kindlusetul väriseval valgusel silmasid nad virnadena üga laadi asju, mille vormid tundmatu ja mille otstarb sageli teadmatu.

Sääl oli püstitatud kaks meest loomulikus suuruses, mustad näod maapigiga võõbatud, hiilgavad kalliskividest silmad puhtast kullast kulmudega, rietatud, kuldkaela- ja käevõrudega, pshentiga kaetud otsaesisel püstitanud ähvardav kobramadu. Ühes käes mui, teine pikale kepile toetatud, seisid nad kummagil pool kinnimüüritud ust, liikumises kivistunud, juba kolmtuhat nelisada aastat valvates sissekäiku Tut-ankh-Amoni hauda!

Nende ümber terve varandus majapidamise tarbeasju, mis valmistatud kõige kallimaist ja haruldasemaist ainetest.

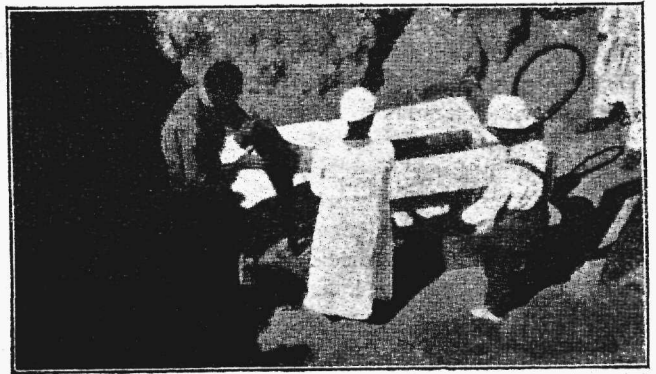
Sääl oli kolm suurt kullatud puust toredat voodit, muinasjutulistest loomadest kantud, kellel elevantluust keel ja hambad. Peenikeselt väljatöötatud kullast troon kalliskivi- ja emailkaunistustega. Väga elegantsed istmed: nikerdatud puust toolid kuldilustustega; X-kujulised taburetid, mille jalgadele antud Niiluse pühahane kaela looklev kuju; taburetid punasest puust jalgadega, kus lootos papiirusega läbi põimitud. Pühade lehmade all, kelle päid ehib uraeus ja kelle kehad kaetud stiliseeritud ristkülikelisele joonistustega, kuhjurvad terved virnad nõusid, mis sisaldavad kuninga teisikule, saladuslikule Kâ'le, määratud toite.

Hulk kohvreid — ühele neist on maalitud kaks inim-

päaga sfinksi, kes vaenlase kehi tallavad, kuna nende kohal lendavad kotkakujulised Buto'd, Alam-Egüptuse kaitseväimud — sisaldavad tunikaid, kleite, ebahariikke riideid, kindaid ja sandaale, mis moodustavad kuninga riidetagavara. Elevantluust ja mustast puust kastikesed sisaldavad kaelakeesid, kallid kive, sõrmuseid; ehete stiil ja välimus oli seni tundmatu. Siia ja sinna on paigutatud vibud, nooled, kepid, muusikariistad. Siinsamas maas on ridastikku alabastrist vaasid, savist nõud, peakrid, väikesed iluasjakesed ja seinä ääres lillekimbud, viimane auavaldus sellele kuningale, kes elavate riigi maha jättis, et surnute linna astuda...

Terve talv ja suurem osa 1923. aasta kevadet kulus selleks, et päevavalgele tuua asju, mis polnud tehtud halvast materjalist, nagu harilikult Egüptuse surnutele kaasapandavad varad, vaid olid Tut-ankh-Amoni isiklik omandus.

Ühekaupa, iseäralise ettevaatusega pandi asjad paksult vatiga kaetud kanderaamidele, kinnitati lafade riideribade abil ja matuskambriist välja toodud, vinna koopa astmeid mööda maapinnale. Päikesevalgust nägid nad ainult niipalju, kui neid üle viidi laboratooriumi.

Lõvi kuju ülekullatud puust, mis oli piduliku aseme käepidemeks.

vasest õnneaajast, tulevikuparadiisist' inimsoo vabanemisest pähe ja vooresse oriaikkest' ja muust selletaolisest. Samuti räägivad ka siseringi mehed — pühendatud preestri seisus. Nemed räägivad kiitust avaldavale hulgate tulevikuõnnest ja inimsoo vabanemisest. Kuid nende suus, „politseinik vähendas häält, „nende suus omandab see õnnesõnakõlks kohutava tähenduse. Neid ei valda mingisugune illusioon; nemad on liig vaimukad, kui et nad usuksid, nagu võiks kunagi siin maa pääl pääseda pärispatust ja võitlusest. Ja nemad mõtleavad surma. Kui nemad ütlevad, et inimsugu saab lõpuks õnneti kord vabaks, siis mõtleavad nad inimsoo endatapmist. Kui nad räägivad paradiisist, kus pole õigust ega ülekohtu, siis mõtleavad nad seega hauda. Neil on ainult kaks ülesannet: hävitada inimsugu ja siis iseend.

Seepärast tarvitavadki nad püstoli asemel pommi. Süütu kiht ja hulk on pettunud, sest pomm ei surmanud kuningat, kõrge preestri seisus on õnnelik, sest pomm surmas õnneti kellegi.“

„Kuidas võin ma teiega ühineda?“ küsis Syme teatud kirega.

„Tean kindlasti, praegu on meil üks vaba koht.“ ütles politseinik, „sest mul on au varem tähendatud päämehe usalduses seista. Teil tarvitseb ainult sinna minna ja teda näha või õigemini — mitte teda näha, sest ükski ei näe teda kunagi, vaid temaga rääkida, kui soovite.“

„Telefoniteel?“ päris Syme huvitatult.

„Ei,“ ütles politseinik rahulikult, „aga temal on viisiks alati kottipimedas toas istuda. Ta ütleb, pimedus teeb mõtted selgemaks. Tulge kaasa.“

miks muudetud lähedal olevasse hauda, kus neid teatud keemilise toimingu abil õhu vastu kindlustati. Selle pääle viidi hoolikalt pakitud asjad kaamelitel pikkadele dahabiye'ele, mis Niilusel ootasid ja neid Kairo muuseumi viisid.

18. veebruaril 1923. a. asuti kolmanda maa-aluse toa avamisele, mille hoidjaks olid ülal kirjeldatud kujud. Ärevuses ootavate juuresolijate silmi ette ilmus nüüd muinasjutuliselt kallihinnaline tore suur kirst, kaetud kullakorruga, mida kaunistasid suurepärased inkrustatsioonid sinisest fajansist. Kirstul oli kaks rasket pronks-tingedega ust.

Aafrika süvine kuumus sündis töid ajutiselt katkestama; 17. oktoobril 1923. a. alustati jälle mausoleumi uurimist ja jätkati tööd. Seekord lõhuti müüritud uks täielikult maha. Oldj madalas surnukambri, mille seinad kaetud surmajumalate maalidega. Kirst asub kambri keskpaigas. Kirstu sees on kolme kaitsekatte keskel roosa liivakivist sarkofaag tiibadega naisjumaluste raidkujudega — siin puhkab vaarao mummies.

12. veebruaril 1924. a. tõstetakse kirstukaas kõrvale. Katusekujulisel alusel on suur kuldrosikestega surnuvaip.

Vahepääl tekkis raskusi. Pääle lord Cornavon'i surma, kes saladusliku tõve ohvriks langes — mõned nägid ses surmas selle kättemaksu, kelle rahu hauas rikuti — muutus vahetõrje Howard Carter'i ja Egiptuse valitsuse vahel teravaks. Egiptlased tahtsid kontrollimise õigust, mida Carter nõus polnud andma. Asjad läksid isegi nii kaugele, et 12. veebruaril kirstu avamisele palutud Carteri küllalisi hauakambri ei lubatud.

Protestina sarnase teguviisi vastu, laskis inglise arheoloog hana kinni müürida. Kuid kümme päeva hiljem avati ta uuesti Egiptuse kuninga Fuad I ja Kairo muuseumi juhataja Lacau juuresolekul.

Seega omandas valitsus ametlikult haua, otsustades töid iseseisvalt jätkata.

Pisut segaselt ja üsna erutatult laskis Syme enda Scotland Yardis ühe kõrvalise ukse juure viia pikas majade reas. Peaaegu enne, kui ta taipas, mis ta teeb, käis ta juba nelja vahelmise ametniku käest läbi ja juhutati viimaks tuppa, mille ootamatu pimedus teda tabas nagu hetendav valgus. See polnud harilik pimedus, milles asjade umbkaudset joonestikku aimald, vaid siin tabas teda nagu mõni silmade pilkane pimedus.

„Kas olete teie see uus nekrut?“ küsis raske hääl.

Ja imelikul viisil — ehk küll ruumis varju varjugi polnud võimalik seletada — sai Syme kahest asiast aimu: esiteks, et kostev hääl tuli kellegilt tüsedalt mehelt, ja teiseks — mees seisid seljaga tema poole.

„Kas teie olete see uus nekrut?“ küsis nägematu ülem, kes nähtavasti juba kõigest kuulnud. „Hää küll. Olete vastu võetud.“

Kuid esialgu jäeti kõik pooleli. Hauakambri ukseid müüriti kinni, maa-alune käik täideti liivaga ja kividega. Tasaseks tehtud maapinnal näitas ainult värsked kividest aed kohta, kus vaarao veel puhkas.

Howard Carter alustas Kairo kohtu ees protsessi. Pääle pikki läbirääkimisi jõuti kokkuleppele, mis maksev kuni oktoobrini 1926. a. Valitsuse omandusõigus kõigi hauas leitud asiade pääle on tunnustatud; Carter'ile lubatakse need asjad, mis kahes eksemplaaris olemas. Pääle selle jääb Carter'ile kirjastamise ainuõigus ja teisipäeviti tohivad ametliku loaga varustatud võõrad külastada maa-alust võlvistikku.

Jälle valgub küllalisi Egiptusse, täites võõraste majad ja lossid, mis Niiluse kallastel tuhandeaastaste templivaremete ja haudade kõrval moodsa ehituskunsti esitajaina seisavad. Pikkades rongikäikudes liiguvad nad pääle jõest üleminekut tolmustel teedel, mitte kauge Memmon'i kolossidest, Kuningate ja Kuningannade Oru poole, Tut-ankh-Amoni hauale.

Kolmandat korda avatakse haud. Missuguseid uusi üllatusi valmistab ta meie kartlikule uudishimule? Mida sisaldab roosa liivakivist sarkofaag?

Kas võis see vaarao, kes ususalgaja Amenophis IV teise tütrega abiellus, troonile astus ja oma valitsemise kestusel Amon'i kultuse ellu viis ning Thebae linnale uuesti andis Kahe-Egiptuse päälinna nimetuse — arvata, et tema Thebae mägestikku peidetud hauakambri leid üleilmalise tähelepanu osaliseks saab?

Kas võis ta endale kujutleda, et temale hauda kaasa pandud asjad tulevastele põlvetele ilmutavad tema aegiärgus valitsenud kunsti õitseaega? Tänu temale, on see kõik surmast ärgates tõusnud meie pimestatud silmade ette. Missuguseid jälgi peaks leitama meie praegusest tsivilisatsioonist, kui kolmekümneviie aastasaja pärast meie haudade põrmu hakatakse kaevama?

Al.

Syme, keda see otsus peaaegu jalust rabas, tegi mingisuguse nõrga liigutuse selle paratamatu sõna vastu.

„Mul pole mingid kogemusi,“ hakkas ta.

„Kellelgi pole mingid kogemusi Harmageddoni lahingu suhtes,“ vastas ülem.

„Aga mina olen tõesti kõlbmatu...“

„Teie tahate, sellest on küll,“ vastas tundmatu.

„Tõepoolest,“ ütles Syme, „ma ei tunne ainsatki elukutset, mille tarvis kõlblikuks saab palja tahtmisega.“

„Mina tean,“ ütles teine, „märter, usukannataja. Mina mõistan teid seega surma. Hääd päeva.“

Nõnda siis, kui Gabriel Syme toast uuesti välja tuli õhtu punasesse valgusse, kandes ilka veel oma kulumud musta kübarat ja samasugust mantlit, siis oli ta juba liige uues salapolitseinikkude rühmas, kes pidi nurla ajama

mingisuguse suure vandeseltsi ettevõtte. Oma sõbra politseiniku nõuandel (kes elukutse tõttu kaldus puhtusele ja muikkimisele) pügas ta oma juuksed ja habeme, ostis hää kübara, tõmbas selga ilusa sinihalli suviülikonna ja pistis kahvatukollase lille nõõpauku, muutus lühidalt selleks elegantseks ja peaaegu väljakannatamatuks isikuks, kellega Gregory väikses Saffron Pargi aiakeses vastastikku sattus. Enne, kui ta lõpult politseiruumidest lahkus, varustas sõber teda väikse sinise kaardiga, millele oli kirjutatud: „Viimane ristisõda“ ja teatud number, mis märkis tema ametiseisuse. Selle pistis ta hoolega endale üllemisse vestitasku, pani sigaretile tule otsa ja läks oma vastast tabama ning temaga võitlema kõigis Londoni saalides. Kuhu tema teekond ta viimaks välja viis, seda nägime juba. Ühel veebruaril ööl, kella kahe paiku, leidis ta enda väiksel aurupaadil Themsel tossutama, sõjariistaks keppmõök ja revolver. Tõenduseks dokument, et tema on anarhistide kesknõukogu liige Neljapäev.

Aurupaati astudes oli Syme'il alguses imelik tundmus, nagu oleks see midagi sootuks uut: mitte ainult mingisuguse uue maa, vaid lihtsalt uue planeedi maastik. See oles küll peaaegu täielikult täna õhtul tehtud pöörasest, kuid vääramatust otsusest, osalt aga ka ilma ja taeva täielikust muutusest sest ajast saadik, kus ta paar tundi tagasi sinna väikesesse trahterisse astus. Iga vähemgi joon pilvise taeva sulestikust päikeseloojengul oli nagu ära pühitud ja puhas kuu seisis puhtas taevas. Kuu oli nii hele ja ümarik, et ta paistis nagu mõni nõrgem päike (paradoks, mida sagedasti tähele pandud). Tema avaldas ennem tumeda päikesevalguse kui heleda kuuvalguse mulje.

Kogu maastikku valgustas helendav ebaloomulik sära, nagu oleks see mõni ähvardav hämarik, millest räägib Milton ja mis voolaks nagu varjutatud päikesest, nõnda et Syme kergesti oma esialgsele mõttele sattus: tema asub praegusel silmapilgul kusagil teisel, tühjema planeedil, mis keerleb mingisuguse tumedama päikese ümber. Mida rohkem ta selle kuuvalge maastiku säravat troostitust tundis, seda enam lõi ööhõlmas leegitsema tema omakangelaslik arutus nagu mõni hehkiv loit. Isegi kõige igapäevasemad asjad, mis ta kaasas kandis — eine, konjak ja laetud revolver — omandasid selle ainelise luulelikkuse, mida tunneb laps, kui ta oma püssiga kõndima läheb või ühes koogiga magama heidab. Keppmõök ja viinapudel, need haiglaste vandeseltslaste kaaslased, omandasid tema enda enam terve romantika ilmekuse. Keppmõök muutus peaaegu rüütlimõõgaks, konjak — viinaks, mida tõstetakse karikas jumalagajamiseks. Sest kõige eba-

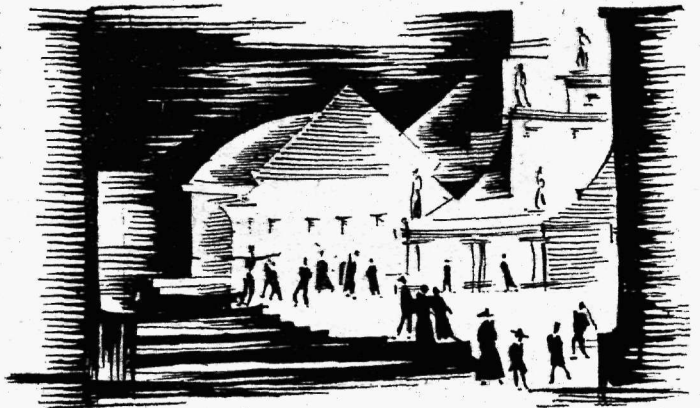
inimlikumad tänapäevased kujutlused toetuvad vanemaile ja lihtsamaile eelkäijatele. Ettevõtte võib olla hullumeelne, ettevõtja ise peab aga täies mõistuses olema. Lohe ilma Püha Jürita poleks isegi veider. Samuti oli see ebainimlik, ebamaine maastik mõeldav ainult reaalse inimese olemasolu tõttu. Syme'i liialdavas meeleskujutuses paistsid Themse kaldal asuvad helendavad, kahvatud majad ja röödud sama tühjana nagu valendavad mäeharjad kuul. Aga ka kuu on ainult seepärast luuleline, et kuus on mees.

Paat, kus töötas kaks meest, jõudis suure tegemisega võrdlemisi aeglaselt edasi. Hele kuuvalgus, mis süttis Chrisvicki kohal, kustus Battersea'st mööda minnes ja kui nad Westminsteri alla jõudsid, hakkas päevavalgus juba läbi murdma. See sündis, nagu oleks suuri tinakange murtud, mis muutuvad murdumisel hõbedaseks; ja see hõbevalgus laienes juba valgeks tuleks, kui paat pisut säälpool Charing Crossi kurssi muutes kuhugi suure maandumissilla juure pöördus.

Kallastiku kive vaadates paistsid need Syme'ile sama tumedaina kui ka hiiglasuurina. Suured ja mustad vastu valendavat hämarikku. Talle tundus, nagu astuks ta mõne Egiptuse palee määratu suurele trepile. Ja tõepoolest, ümbrus vastas tema meeleolule, sest temale näis, nagu läheks ta kohutavate paganlike kuningate kindlaid troone kõigutama. Ta kargas paadist libedale astmele ja seisis sääl tumeda, saleda kujuna keset määratu suuri müüri-äärakaid. Mehed pöörasid paadi ümber ja läksid ülesti jõe. Nad polnud sõnagi lausunud.

„O, jätkke need vabandused,“ ütles Syme. „Tunnen teie kirge seaduse ja korra suhtes,“ ja ta astus terasrelvadega ümbritsetud käiku. Oma pikkade, kenade juustega ja peaaegu moodsa saterkuuega tundus ta imelikult haprana ja unistavana siin säraval surmapuisteel kõndides.

(Järgneb.)

Hiina maastik. Tagaplaanil on näha Hiina müüri.

HIINA KODUSÕJAST — EESTISSE.

Isiklikke mälestusi.

Meie lehe toimetusse tuli neil päevil noor daam, kes alles hiljuti Hiinamaalt tulles kodumaale oli jõudnud. Värsked teated ja muljed otse Hiinast endast, maast, mis on piiratud müüriга Euroopale ja välisele tsivilisatsioonile ja kus päälegi praegu möllab halastamatu kodusõda — see tegi tähelepanelikuks tahes-tahmata. Ei võinud teisiti, kui et tulija enda üle ja temaga kaasa toodud uudiste üle selgusele pidime jõudma. Meie pärimis-

Proua Elvine A. Calep,
Hiina kindrali Hsiao - Lian - Changi võõrana
Hiina kodusõja piirkonnas viibinud eestlane.

Vaenuline kindral Wu-Pei-Fu, kelle vastu praegu
nähtava eduga sõdib kindral Chang-Tsho-Ling.

Kindral Hsiao-Lian-Chang,
juhhib praegu võiduka poole sõjategevust.

tele vastati lahkesti, nii et kujunes lühike interview, mille toome siin edasiandja lahke loaga võimalikult täielikult, arvates, et see kõik lugejaid huvitab.

Selgus siit, et praegu vaevalt 25 aasta vanune daam, juba 1916. aastal Eestist lahkudes, Vene revolutsiooni raskused läbi elanud ja säält 1922. aastal Hiina-

Hiina ratsaväelane.

Kindral Hsiao-Lian-Chang
jälgib sõjalise operatsiooni käiku.

maale oli reisinud. Teenides tõlgina-sekretäärina mitmes suuremas asutuses sai meie jutustaja ettepaneku ühelt Inglise kindralilt asuda tema juure sekretääri kohale. Inglise kindral, kel Mukdenis olid suured vabrikud, tarvitas keeli oskajat sekretääri läbikäimises lauldase tellijate ringkonnaga. Mainitud kindrali juures teenides puutus ta peagi kokku praegusaja Hiina kodusõja välja-paistvama juhi Chang-Tsho-Ling'i ja tema poja kindral-major Hsiao-Lian-Chang'iga, kes tegelikult sõjategevust juhhib.

Muidugi aitas seks kokkupuutumiseks praegusaja Hiina vägevamate meestega kaasa eriti veel see asjaolu, et kindral, kelle juures meie jutustaja teenis, Chang-Tsho-Ling'i sõjatarvetega varustas. Teisest küljest ei võinud tähelepanemata jääda tema sääl viibimine, sest et sääl oli ta pea ainuke valge naisterahvas.

Nii siis kujunes sõbralik vahetõrge nii kaugelt, et meie jutustaja mitte üksi oodatud külalisena Hiina vägevate väejuhtide perekonnas ei viibinud, vaid teda isegi suurtele sõjalkäikudele kaasa võeti.

See on rohkem kui üllatus. Kui meie seni olime teadmisel, et seda maailma nurka ei leidu, kus eestlast ei

Lahingute eel. Ohvitseride nõupidamine.

oleks, siis võisime vaevalt endale kujutleda, et eestlane ja päälegi veel naisterahvas, peaaegu keisrikojas liigub, päälegi Hiinas. Proua Elvine A. Calep, nii on daami nimi, kõneleb pooltosinat keeli, muidugi ka Hiina keelt. Enne Eestist lahkumist oli ta õppinud Tallinna tütarlaste kommertskoolis.

Jättes kõrvale muud tähelepanekud huvitavast Hiina elust rahuldab pr. C. kõige päält meie uudishimu teadega Hiina kodusõjast, millist heitlust ta oma silmaga näinud, koha pääl isiklikult ülesvõtteid teinud ja pikemat aega jälginud. Hiljem lubas ta tingimata anda edasi ka teisi tähelepanekuid.

„Ägedamalt kui kunagi varem“, algas usutletav, „mõllab praegu Hiinas kodusõda. See on raskeks õnnetuseks ja katsumisajaks Hiina rahvale. Põhjused, asja juured, ulatuvad väga sügavale ning tarvitavad pikemat analüüsi, mida siinkohal tegema ei hakka, kuna loodan, et siin selle kohta ka tarviline selgus valitseb.

Praegust momenti Hiina kodusõjas võib piirata kahe kindrali nimetamisega Chang-Tsho-Ling ja Wu-Pei-Fu. Nad on üksteise vihasemad vastased, vähemalt olid seda läinud aasta augustikuu võitlustest alates. Esmene neist valitses Põhja-, teine Lõuna-Hiinas. Sõjaõnn ei piisunud aga kuigi kaua Wu-Pei-Fu juures, kuna tema juhatuse all olevad väejuhid üksteisega riidu sattusid, mille tagajärjel ta ise oma karjääri seega pidi lõpetama, et kusa-gile provintsi elama asus ja tegevusest loobus. Sest ajast pääle tuleb Chang-Tsho-Ling'il võidelda üksikute kindralitega, kes omakorda isekeskis võitlust peavad.

Loomulikult on Chang-Tsho-Ling'i edu seetõttu ker-gem. Võib isegi öelda, et tema lõpuliku võidu saavutus on peaaegu kindel. Ta on vallanud Pekingi ning viimaste teadete järele on juba teel Changhai poole. Kerge vae-vaga näib ta jagu saavat omavahel kisklevaist kindrali-dest, kes paari-, kolmekümne tuhande meheliste sõjaväe-salkadega võitlevad. Ja seda kindlasti seepärast, et tal võrdlemisi hästi organisatsioon on, sõdurid ning ohvitserid hästi varustatud toidu ning rüüete poolest. Tuntavalt mõjub Chang-Tsho-Ling'i sõjaväe edule kaasa ka üksi-kute kindralite ületulek tema poole, nagu see hiljuti sündis kristliku kindrali Fengiga.

Kui tuletada meele, milline oli sõjavägi Hiinas umbes 7 aasta eest, siis peab küll konstateerima tuntavat vahet paremuse poole. Distsipliin sõjaväes on eeskujulik vähe-malt Chang-Tsho-Ling'i vägedes. Noormehed on väe-teenistusse mobiliseeritud kindla korra järele. Sõjariis-tadeks on hiiglasuurükkidest kuni kõige väiksemate külm sõjariistadeni. Iseäranis rohkesti on n. n. „French Motors“ süsteemilisi kergeid suurtükke (Inglise kindrali Suttoni leidis), mis lihtsad on ja mida on kerge edasi toimetada. Need on 3- ja 6-tollilised.

Chang-Tsho-Ling loodab oma sõjakäiku aasta pärast lõpetada, et rahvast tema töö juure põllule jälle tagasi viia ning ülesehitavat tööd alata. Ta ei ole vaenuline isiklikult Wu-Pei-Fu vastu, pigemini otsiks ta viimasega tema ideede pärast ühendust, kuid sääl on vahel juhuste-otsijad kindralid.

Nii vaevleb suur Hiina riik veel mõnda aega kodusõja keerus.

Hiina sõdurid kaevikutes.

Hiina ratsaväesalk sõidab ühest külast läbi.

Tikutoosi taoline raadio vastuvõtja.

Ameerika teadlane Brisbow on valmistanud raadio-vastuvõtja tikutoosi suurusena, nii et seda hõlpsasti vestitaskus võib kanda. Oma väiksuse päälle vaata-mata täidab vastuvõtja ülesandeid hästi.

Seega on rahuldatud üldine soov omada väikest kaasaskantavat raadiovastuvõtjat. Järgmiseks „kõvaks pähklaks“ ülesleidjatele on valmistada nii väikest kuulde-toru, et seda võiks kõrvaauku mahutada. Nüüsguse leidmisel oleks „otseühendus“ vestitasku ja kõrva vahel loodud ja võiks rahulikult tänaval jalutades kuulata raadiokontserte.

-ste.

Uus taevakeha.

Viimased uurimused astronoomias on kindlaks tei-mud uue tähe olemasolu, mis meie maakeralle võrdlemisi lähedal seisab. See täht, mis asub lõunapoolses Inda tähekoos ja mille nimeks pandi Üpsilon, on maakerast seitsme valgusaasta kaugusel. Harilikult on aga suu-remad taevakehad maakerast kümneist kuni tuhande valgusaasta kaugusel.

Valgusaastaks nimetatakse kaugust, mis valguskiir harilikult aasta jooksul ilmaruumis ära lendab. Teata-vasti on valguskiire kiirus 300.000 kilomeetrit sekundis.

-ste.

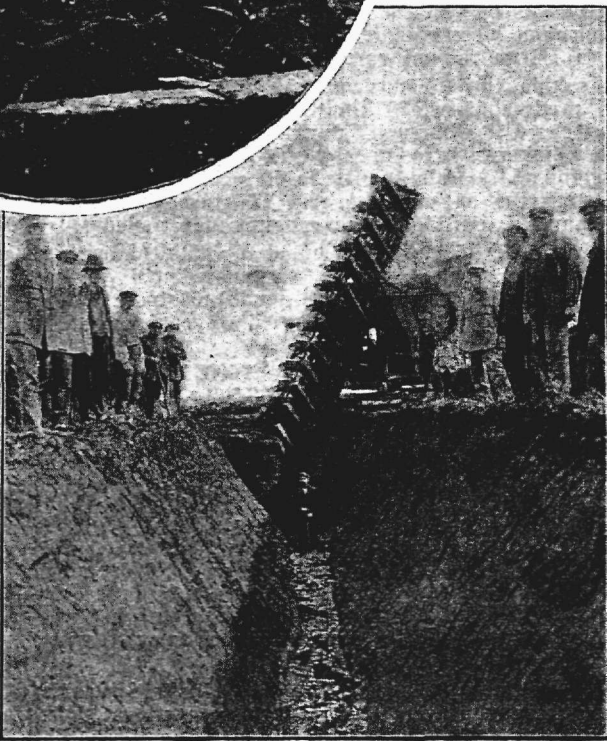
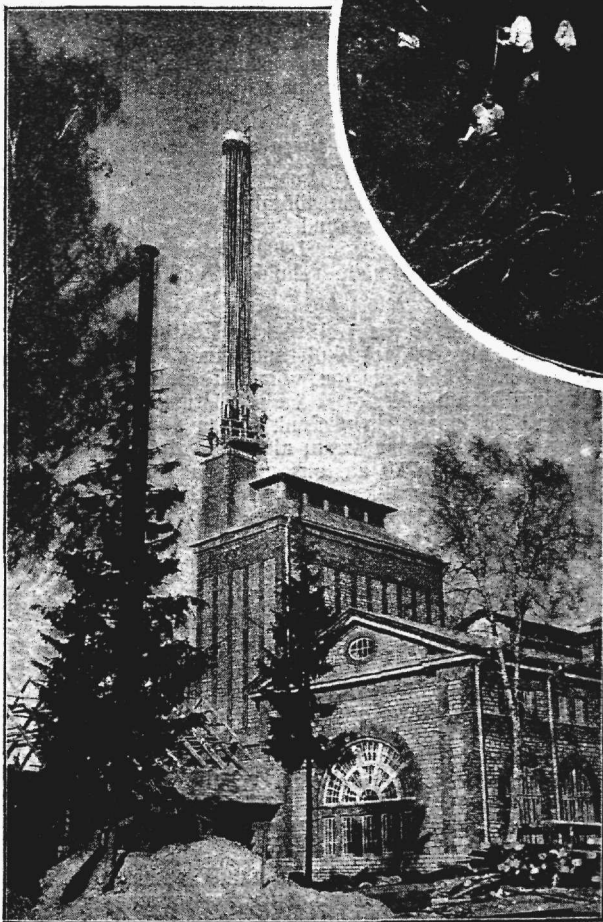
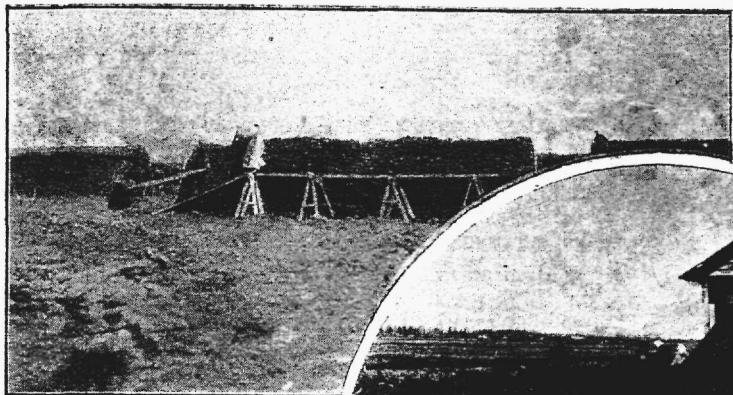
RIIGI TURBATÖÖSTUS.

Eesti suurimad soojustagavarad on turbas. Rabad katavad tervelt 14% kogu riigi üldpinnast ja neis sisalduv küttagavara on määratu. Nii suudaks ainult Jõõpre raba Pärnumaal anda juba üle 7.000.000.000 puuda õhukuiva küttagavara, millest üksik jätkuks kogu Eesti tööstuse ja raudteede küttagavaru rahuldamiseks sadadeks aastateks. Kuid turba tootmine on seotud teatud tehniliste raskustega, sest turba kuivatamine on võima-

lik ainult suvel ja oleneb ilmastikust, mis meie kliimas mõnikord tööd väga tuntuvalt takistab. Need meetodid aga, mille abil toores turbamass sellekohastes vabrikutes puhttööstuslikul viisil küttaaineks muudetakse, on praegu alles arenemisjärgus, ning nende meetodide abil saadud tooted kallid. Seepärast on riik ise turbatööstust hakanud arendama ning seks iseseisva ettevõtte — riigi turbatööstuse — ellu kutsunud.

Iseseisva tööstusettevõtteks hakkas riigi turbatööstus tegutsema riigikogus 27. juunil 1922. a. vastuvõetud riigi turbatööstuse põhimääruste jõusse astumisega, s. o. 21. juulil 1922. a. Kuid riiklik turba valmistamine on seegipärast palju varem ja tema algus, võib öelda, ulatub vabariigi algpäevini. Nii alustas kaubandus- ja tööstusministeeriumi küttaainete keskkomitee turbategu juba 1919. a. ja raudteevalitsus — 1920. a. Kolme nende rajatud tööstuse eksploateerimist jätkabki nüüd riigi turbatööstus, kuid hoopis suuremal määral ning sootuks teistel tööstuse juhtimise põhimõtetel.

Põhimääruste järele on riigi turbatööstus iseseisev riigi tööstusettevõtte,

Ringis: Ellamaa turbatööstus. Elevaatorpress töötamas — Üleval: Kuiva turba aunapanek. — All vasakul: Ellamaa elektrijaam 1924. a. sügisel. — All paremal: Lavasaare turbatööst. bõgermasin töötamas.

kelle asjaajamine, valitsemine ning kontroll on riigi üldmajapidamisest lahutatud ning sünnib tööstuse põhimääruste alusel. Juhtimise kord on kesktöö hariliku aktsiaseltsi ning riigiasutuse juhtimisviisi vahel. Tööstusel on oma juhatuse ning nõukogu. Praegune põhi-kapital on 260.000.000 marka.

Tööstuse tegevus on koondatud kahele alale: 1) küteturba valmistamisele ning müügile ja 2) turba sisalduva soojusenergia muutmisele elektrenergiaks Ellamaa kaugemaa elektrijaamas ning selle edasiandmisele tarvitajatele. Mõlemas suunas on töö 3-aastase tegevuse jooksul kasvamas.

Riigi turbatööstusel on praegu kolm tööstust: Ellamaal, Lavasaares ja Arukülas.

Ellamaa tööstus asub samanimelises ja ligiolevas Sooniste rabades, 60 klm. Tallinnast. Sooniste jaama juures. Rabade pinda on kokku 1500 hektari, turbakihi paksus 4—6 mtr. Aasta 3—4 pärest, kui raba täiesti vajunud, saab siit kõige paremat turvast. Käesoleval aastal töötab siin 14 elevaator-turbapressi, valmistades umbes 2.000.000 puuda õhukuiva pressurvast.

Turbaveoks on rappa ehitatud üle 15 klm. kitsarööpalist raudteed. Turbavedu sünnib mootorveduritega.

Töölise ja ametnikkude mahutamiseks on ehitatud 3 asundust kokku 1000 töölisel.

Toodang läheb Ellamaa jõujaama kütteks ning Tallinna kütetarvitajate varustamiseks.

Lavasaare turbatööstus asub Pärnumaal, 20 klm. Pärnu sadamast. Tööstust ühendab viimasega oma kitsarööpeline raudtee, haruteega Sindi vabrikuni Pärnu jõe parempoolsel kaldal. Jõõpre ehk Lavasaare raba on kõige suurem Eestis ja umbes 300 ruut-klm. pinnaga ja kohati kuni 9 mtr. ehk 4 silda sügav. Tänavusel hooajal töötab 6 elevaatorpressi ning üks bagermasin, tootes umbes 900.000 puuda pressurvast.

Enamjagu presse töötab elektrimootoritega, mille jõustamiseks on ehitatud 260 h. j. elektrijaam. Osa töötab aurujõul lokomobiilidega. Turvast läheb Sindi vabriku ja Pärnu raiooni varustamiseks.

Aruküla turbatööstus on vähem ja asub Tallinna-Tapa raudtee ääres, 23 klm. Tallinnast. Siin töötab 3 elevaatorpressi (lokomobiilidega), andes umbes 350.000 puuda õhukuiva pressurvast, mis läheb kõik Tallinna varustamiseks. Raba on turbatöökästi valminud ja turba väärtus on väga kõrge. Tööstuse juures, nagu Lavasaareski, on tööliste ja ametnikkude asundus.

Kõik need tööstused on nüüd lõpuliikult kujunemas ja hakkavad oma normaalse tootvusvõimeini jõudma. Kõige selgemini väljendub see nende tööstuste üldtoodangu järjekindlas kasvamises. Nii oli riigi turbatööstuse üldine pressurba toodang:

1922. a.	14.580.000	päisi ehk	3.600	kantsülda.
1923. a.	26.416.036	"	"	6.500
1924. a.	41.042.135	"	"	10.500

Suuremal määral on turvast müüdnud muuseumis ka Tallinna linna elektrijaamale, nii et 1924./25. aasta talvel on kogu Tallinn tarvitanud riigi turbatööstuse turvast saadud valgust ning elektritenergiat.

Ellamaa kaugemaa elektrijaama eesmärgiks on tööstuse, raudtee, linnade, põllumajanduse jne. jõustamine üle 100 klm. pikkusel liinil Tallinnast Haapsaluni. Kütteks tarvitab jaam Ellamaa turbatööstuse turvast, pääsjalikult just müügiks ja transportiks kolmatut turvast, metsi vastavalt kokku hoides.

Jaama ehitus ühes masinate, elektri säade ja tarvikkude kõrgepinge liinidega ning alajaamadega nõudis ümmarguselt 125.000.000 Eesti marka. Tegelikult asuti

jaama ehitamisele 29. septembril 1922. a., kõik suuremad välistööd lõpetati erakorralise kiirusega veel samal aastal ja turbatööstuse hooaja algul, mais 1923. a., andis jõujaam juba energiat, jõustades tööstuse turbamasinaid. Jaama hoone (tema maht 12.500 kantmtr.) on ehitatud paest ja telliskivist. Hoone on üks kaunimaist seesuguseist ehitusist Eestis.

Elektrijaama üldvõime koosneb järgmisist jõutüksust: 3 Lanzi lokomobiilid 580 P. S. eff., millega on vahetumalt ühendatud 3000-voldilised Siemens Schuckerti kolmeafaasilise voolu generaatorid à 500 KVA, ja 1 Körtingi gaasigeneraator võimega 310 P. S. eff. See gaasigeneraator kui ka lokomobiilid töötavad turbaküttega. Gaasigeneraatoris sündivais turbagaasides sisalduvad määreolused — tõrv ja tõkat — eraldatakse ekshausteris ja kasutatakse tööstuse kõrvalseadustena. Kõik masinad on ruumikas õhu- ja valgusrikkas masinasaal. Masinate kohal on liikuv 10-tonniline sildkraana. Lokomobiilid on varustatud Schmidt'i eelküttega turba jaoks. Eelkütte töttu on kütetarvitus miinimumini vähendatud, sest põlemine on täiuslik ning soendatud õhu juurevool ülihästi reguleeritav.

Jõujaamast läheb 3 kõrgepinge pööliini: Tallinna — 35.000-voldiline — 60 klm. pikk, Haapsalu — 15.000-voldiline — 47 klm. pikk ja rabaliinid — 3.000-voldiline 17 klm. kogupikkusega. Viimased on turbamasinaite jõustamiseks, pinget transformeerimata.

Kõik liinid on õhuliinid ja puust mastidel, maha arvates liini lõpp Tallinnas, mis raudmastidel. Liinid lähevad piki Tallinna-Haapsalu raudteed. Haruliinid on kõigis suurtes raudteejaamades pumbamajade jõustamiseks ning jaamade ja ümbruskonna asundite valgustamiseks. Tööstuse jõustamise haruliinid ulatuvad 5—7 klm. pööliinist.

Tallinnas lõpeb liin suure alajaamaga, milles 35.000-voldiline pinget transformeeritakse 3000-voldiliseks.

Ellamaa elektrijaam töötab alles teist aastat, kuid tema koorem on kasvanud erakorralise kiirusega. Läänud aastal sünnitas jaam 1.400.000 kvat., käesoleval aastal aga peab nõudmiste rahuldamiseks sünnitama vähemalt 3.000.000 kvat.

Kuni viimase ajani oli elekter Eestis ikka veel enam uhkusasi ning pääsjalikult suuremate linnade ning aleivite osa. Nüüd aga on võimalik elektrit saada maal üksikülil küladel, kesk- ja väiketööstustel ning muil tarvitajail Tallinnast Haapsaluni. Ja ta nõudmine on tõesti suur ning huvi tema vastu aina kasvab. Kuid praegune jaama võime on 20 aastaks ette ära müüdnud ja praegu ei ole enam võimalik uusi tarvitajaid hakata varustama, vaid võib seda teha alles pärast jaama tuntavat laiendamist, mis on lähemate aastate möödapääsematu ülesanne.

Praegu liiguvad Tallinna-Pääsküla elektrirongid juba üle poole aasta Ellamaa elektrijaama energiaga. Sama energiat tarvitavad raudtee päätehased ning muud raudteetasutused ning pooljaamad Tallinnast Haapsaluni, sõjaväe arsenaali töökojad, Eesti keemiatehas AGA atseti-leenvabrik, a.-s. J. Trumm ja Ko. tikuvabrik, hiljuti asutatud L. Scheeri tubakavabrik ja Nõmme ning Keila alevid. Tema energiat tarvitavad maal sae- ja jahuveskid, villakraasimisvabrikud, meiereid jne., milleks on asutatud elektritarvitajate ühingud Rästil ja Taebli-Linnamäel, tema elektrivalgel õpivad tulevased rahva-valgustajad Haapsalu õpetajate seminaaris ning tema abil läbistavad õhu Haapsalu raadiojaama sõnumid teel teistesse riikidesse. Kuid tema osa kasvab seda enam, mida tihedamalt mässib maad elektrijuhede võrk.

N A L I.

Karussellil. Omanik (hõikab): — „Hõi, mees, viimane sõit pole teil veel maksetud!“
— „Pole enam raha. Sõidutage mind nüüd tagasi.“

Vaga soov. „Naps on minu hingele üsna vastumeelt; seda joon ma ainult vahest talvel, et sooja saada.“
„Mina kah! Oh et ometi alati tali oleks!“

Tõusikud kontserdil. „Jumalik soolo, mis?“ — „Jah, aga ta ei pääse mõjule. Soolot peab ikka mängima terve kooriga, siis vast alles võib nautida.“

Loomaaias. „Meie jääkarule teevad praegused kuumad ilmad üsna liiga.“ — „Näha jah, päev-päevalt sulab ta ikka enam ja enam kokku.“

Kirjavastused.

V. K—ik, Tartu. — M. H—ms. Teie kirjutused on vastuvõetavad. Ilmuvad lähemais numbrites.

O. S—I, Saaremaal: Käesolev saadetud nõrgavõitu; ei ilmu.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Ilustrets Shurnals. Nr. 1 ja 2. 1925. Redaktor — Rich. Berzins.

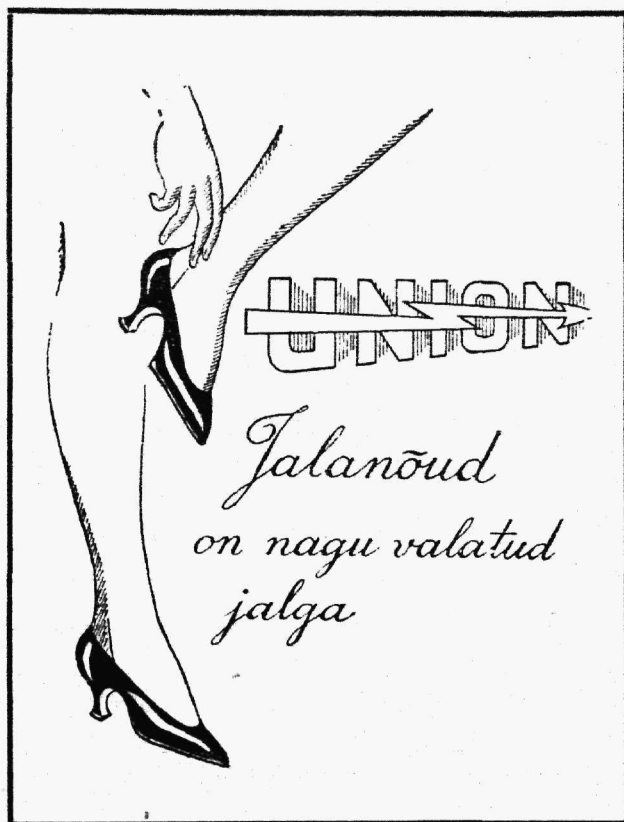
„Pääsukese“ kirjastus. Tall. 1925.

V. Avenarius. Muinasjutt mesilinnust - karvalulist. Laste jututuba nr. 7. 16 ltk. Hind 20 mk.

Ed. Väide. Minu esimesed „tribulised“. Laste jututuba nr. 8. 16 ltk. Hind 20 mk.

Vastutav toimetaja E. Raudsepp.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Alati mitutuhat

tuntud võistlemata häduses

kroompäälis-, schevrett-, sandaali- ja seemisnahku,

musta ja värvilist saapapäälsete, portfellide, rahakottide, autode, mööblite ja voodri tarbeks ladus

ja soovitab neid austatud tarvitajale pakiviisi vabriku hindadega.

Mayeri vabrikult üüritud hoonetes

ESIMENE EESTI KROOMNAHAVABRIK

Tallinnas, Falkspargi tänav nr. 28; kõnetraat 15-68.

Ka võetakse ikka parkimiseks üksikult ja hulga viisi vasika- ja lambanahku ja valmistatakse need nüüd kahe kuu jooksul, villaga lamba- ja muid karvnahku kuu aja jooksul. Mujal ostmise puhul on tähele panna, et vabriku tempel ei puuduks.

Ostetakse mullikanahku 15—35 naela raskusest, samuti ka vasika- ja lambanahku ja maksetakse kõrgeid hindu.

Kõiki ülemaltähendatud nahku müüakse ka Bernsteininahakaupluses (Väike Karja ja Müürivahe tän. nurgal) ja teistes suuremates nahapoodides.

Vabrikust ostetud nahad hulga viisi saadetakse koju kätte (Linnaostjatele).

Parkimise vastuvõtmine, väljaandmine ja müümine hulga viisi äripäevadel kella 9—3 ja laupäevadel kella 9—1.

Parkimise vastuvõtmiskohad pääle vabriku: Tartus, J. Resvovi, Kaubahoov nr. 17; Elvas, Jaan Marguse kpl.; Pukas, H. Kuusi kpl.; Valgas, O. Maeritz'i kpl.; Võrus, H. Kolbergi kpl.; Jõgeval, P. Jürman'i kpl.; Põltsamaal, K. Jürman'i kpl.; Laiusel, Tahkvere põllum. selts ja R. Davel'i kpl.; Pärnus, N. Raist ja Ko. kpl.; Kii.-Nõmmel, A. Oissar'i kpl.; Viljandis, A. Rikkart'i kpl.; Türi-Allikul, Tarvitajate seltsi kpl. ja R. Davel'i kpl.; Paides, J. Leitammeli kpl.; Tapal, A. Lassur'i kpl.; Rakveres, J. Hochin'i kpl.; Haapsalus, E. Evald'i kpl.; Väike-Maarjas, K. Länemets'a kpl.; Ambilas, J. Smirnov'i kpl.; Võhmas, H. Kallmann'i kpl.; Karksi-Nuias, J. Kuisalas'e kpl.; Paluoja, H. Rist'i kpl.; Saaremaal, V. Liivmann'i kpl.; Jõhvis, A. Villers ja Ko. kpl.; Iisakus, J. Maasik'u kpl.

A./s. TALLINNA PABERIVABRIK

E. J. JOHANSON.

TALLINN, MAAKRI TÄN. Nr. 27
KÖNETRAAT 144. TELEGR. AADR.: PABERIVABRIK.

Valmistab:

kirjutus-, kontsept-, raamatu-, trüki-, albumi-, joonistus-, ajalehe-, rotatsioon ja poognates,—mundstüki-, maslenka-, manufaktuur-, pakkimis- j. n. e.

paberit

Ladus on alati olemas suur paberite tagavara. Tellimised täidetakse rutuliselt ja korralikult mõõdukate hindadega.

Eesti Seemnevilja - Ühisus

Asutatud 1919. aastal.

Kasvatab

Sordiparanduse Seltsi kontrolli all Jõgeva, Luunja, Sandla (Saaremaal), Putkaste (Hiiumaal) mõisades puhtsordilist teravilja-, heina-, aia-, juurvilja- ja lilleseemet ja korraldab seemnekasvatust põllumeeste ja aiapidajate keskel sellekohaste lepingute põhjal. Ühtlasi

m ü ü b

suurel ja väikesel määral nii omamaa kui ka parematest Rootsi, Daani ja Saksamaa seemnekasvandustest saadud seemneid, sordipuhituse ja idanemise 0/0 0/0 eest vastutades.

Puhtsordilised seemnekartulid ja mesindustarbed.

Ühisuse esitajate — osakondade asukohad:

Tallinn, Valli tän. 6	Tel. 29-66	Rakvere, Lai tän. 7	Tel. 1-24
Tartu, Promendani tän. 1	" 1-58	Narva, Posti tän. 58	" 1-09
Pärnu, Rüütli tän. 41	" 90	Valk, Vabaduse tän. 5	" 64
Viljandi, Kauba tän. 2	" 36	Petseri, Riia tän. 5	" 8
Paide, Tallinna tän. 13	" 100	Haapsalu, Ehte tän. 2	" 96
Võru, Jüri tän. 5	" 58		

Kontor ja pääladu Tallinnas, Estonia puisteel 23.

Telegr. aadr.: Seeme, Tallinn. Kõnetr. 860 ja 31-29.

Eesti Seemnevilja Ühisus.

A=S „Gloria“

Schokolaadi- ja kompvekivabrik.

Tina tän. 9. Tallinnas.

Kõnetraat 15-46.

Töötab ajakohase sissesäädega ja valmistab paremaid ainetest
ainult kõrgeväärtuslikke kaupu.

Proovides leiata kaupade õige väärtuse.

Saadaval igalpool.

Ostmisel palume meie firmat tähele panna, et mitte
järelehtud kaupa saada.

Nahavabrik „LINDA“

Tallinnas

S. Pärnu mnt. nr. 78.

Kõnetraat 21-04.

Asutatud 1920. a.

Valmistab tuntud häduses ja võistlemata väärtuses:

Pinsoli-, pastla-, juht-, seremet-, kroom-, schevret-,
ja kasukanahku; valmistab rihmu, rangiroomi, saa-
pasääre voorsuid ja kroppe.

Vabrik võtab kõiki seltsi nahku parkida; vahetab valmisnahku
tooresnahkade vastu; ostab tooreid nahku, paju- ja kuusekoo-
ri ja müüb valmisnaha saadusi.

Töö kiire ja korralik.

Hinnad võistlemata odavad.

Kõige austusega **JUHAN SUSI.**

Tubakavabrik „LEO SCHEER“ töötab väljaspool sündikaati.

Kas teate ka, et mina ainult tubakavabriku „Leo Scheer'i“ paberosse suitsetan?
Aga miks siis ainult neid?
Seepärast, et tubakavabrik „Leo Scheer“ töötab väljaspool tubaka sündikaati
ja tema on hinnad pooleni alla viinud ja teda peame seepärast toetama, sest kui teda
ei oleks, saaksime seda kohe oma tasku pääl jällegi tunda, nagu ennegi.

Tubakavabrik „Leo Scheer'i“ saadused on:

„SULEV“ || „OMA“

20 tk. 12 mk.

20 tk. 20 mk. I. sort.

„BOSTON“

20 tk. 30 mk. — kõrgem sort.

Tubakavabrik „LEO SCHEER“

asub Tallinnas, Tondi tän. 19.

Tubakavabrik „LEO SCHEER“ töötab väljaspool sündikaati.

Tallinna Linnapank

Tallinnas, Mundi tän. nr. 2.

Juhatus: 19-30.
Telefonid: Ariruum: 3-13.
Aida 1.: 7-48.

Võtab raha hoiule ja maksab
7½—12½ aastas.

Toimetab kõiki pangaope-
ratsioone sise- ja väljamaal.

Võtab kaupu hoiule oma
aitadesse sadamas ja kesk-
linnas ja annab nende vastu
laene.

Rätsepaäri

MAX JOHANSON

Tallinn, Lühikejalg Nr. 6, kõnekr. 30—39.

Et vastu tulla tellijate nõuetele,
olen oma riidetaagavara rikkalikult
täiendanud kõige kuulsamate ja
üle ilma tuntud Inglise firmade
riieteaga, samuti ka tuntud häädu-
ses voodririidega ning muu manu-
sega, mis võimaldab mulle oma
tellijate kõige nõudlikumaid
soove ajakohaselt täita.

Kõige austusega

M. Johanson.

„EESTI KIRIK“

ilmub suurendatud kujul, kaheksaleheküljelisena.

„EESTI KIRIKU“ toimetusringiks on: *Professor dr. H. B. Rahamägi (päätoimetaja), piiskop J. Kukk, õp. J. Aunver (vastutav toimetaja), õp. A. Sommer (toimetaja), õp. N. Aunverdt, dir. L. Raudkepp ja konsistooriumi sekretär O. Ville.*

„EESTI KIRIK“ tahab kõige päält olla **usueltu äratajaks** ja hoiduda ebakosutavaist usuvaidlusist.

Mitte kirikut purustada, vaid üles ehitada.

„EESTI KIRIK“ ilmub igal neljapäeval.

Tellimise hind: aastas postiga 240 mk., postita 220 mk., poolaastas postiga 120 mk., postita 110 mk., veerandaastas postiga 60 mk., postita 55 mk., kuus postiga 20 mk., postita 18 mk. Üksiku numbri hind 5 marka.

„EESTI KIRIKU“ tellimisi võtavad vastu: *koguduste õpetajad, köstrid, nõukogude esimehed, postkontorid.*

„EESTI KIRIKU“ tellib endale iga kirikusõber, kellele kallis vaba ja omapärane Eesti ev.-lut. usu kirik.

„EESTI KIRIKUS“ ilmub sügav hingeteaduslik jutustus „Vägev aatom“.

Eesti Niidi Manufaktuur Tallinnas

Kaarli puiestee nr. 9.

Kõnetraat 17—13.

Esimene niidivabrik Eestis.

Valmistab samasuguse häädusega õmb-
lusniiti kui kõige paremad Inglise vabri-
kud: musta, valget ja värvilist õmb-
lusniiti
à 200, 500 ja 1000 yardi rullis.

„VIKERKAAR”

Eesti noorsoo ajakiri.

Teile, noored,

on pühendatud

uus „Vikerkaar”, mis vastab kõigile Teie huvidele ja nõuetele *fjää kirjanduse, algupärase kunsti, populäärteaduse, spordi ja noorsooliikumise alal.*

„Vikerkaar” tahab olla Teie vabaaja *parimaks seltsiliseks*, kes rõõmsalt rändab Teiega läbi *kodumaa looduse ja läbi võõraste maade*, näidates Teile suure maailma ilu ja imesid.

„Vikerkaar” tahab *sporti* harrastades teha Teid tugevaks ja *terveks kehaliselt ja meelelt rõõmsaks.*

„Vikerkaar” tahab olla Teile *sõbraks*, kes ühes Teiega otsib *elutõde* ja arutab probleeme, mis kerkivad elu näitelavale, tahab leida ühes Teiega *suure ja kauni elu ilu ja sügava mõiste.*

„Vikerkaar” annab juhatust, kuidas kasulikult veeta aega ja osavasti *valmistada ise kõiksugu asju*, kasvatades endas *tööarmastajat* uut Eesti haritlaspõlve, kelle hõõvlipingilt lendavad laastud oma Eesti kodu ehitades ja palgelt filgub hīgi oma põldu harides. *Armas on see, mis oma käega tehtud ja omal jõul saavutatud.*

„Vikerkaare” enesekasvatuslikud artiklid arendavad Teis *teadlikke, kindla iseloomu ja ilmavaatega isamaa kodanikke.*

„Vikerkaare” kaastöölisteks on meie paremad kirjanikud, kunstnikud, noorsooliikumise ja hariduse tegelased.

„Vikerkaare” neljandas aastakäigus ilmub uus põnev romaan: *S. Wõrisõfferi: „Risfi ja põiki läbi saladusliku India”*, noorsoole toimetanud Victor Neggo. Selles kirjeldatakse kahe noore merimehe juhtumiskirast teekonda läbi India mandri. Osavalt põimifult ülipõneva seiklusromaanii raamidesse, veereb lugeja silmi eestimõõda kogu India ta müstilise salapärasusega.

Samufi hakkab ilmuma käesoleval aastal *Z. Topeliuse* ajalooliste romaanide „Velskeri jutustuste” tsükli üks parematest juttudest, Kaarel XII valitsemist ja aega kujutav „*Dõitute raamat*”, mis mängitakse *osalit Eestimaaigil*. Sellesse ajaloolisesse tagapõhja on põimifud üksikute tegelaste huvifav elamuste kõik ja saatus. — *Prof. Tallgren* kirjutab „Velskeri juttudest”: — „Soomes ja Rootsis on vaevalt teist raamatut, mis oleks samal määral kulunud noorte lugejate käes kui see. Ta on ajaloolise romaanii alal meistritöö, fantaasia, ja luulerikas, soe ja elav, ajalooline, kuid ka küllalt romanfiline, aga mitte udune või liig lüüriline”.

„Vikerkaar” ilmub üks kord nädalas. Maksab aastas 720 mk., poolaastas 360 mk., kuus 60 mk., üksiknr. 15 mk. Tellimisi võtavad vastu „*Däevalehe*” talitus, abitalitused, suurem osa koole ja kõik postifasutused. Toimetus ja talitus Tallinnas, Pikk tänav nr. 2, kõnetr. 17-96.

NOORSOOKIRJANDUS:

- Mark Twain. **Prints ja kerjus.** Piltidega. Tõlk. A. Oras. 130 mk.
- F. Cooper. **Nahksuka jutud. I lugu.** Lääkiv järv. 135 mk.
- F. Cooper. **Nahksuka jutud. II lugu.** Kullisilm. 140 mk.
- F. Cooper. **Nahksuka jutud. III lugu.** Maa-gua, äraandlik huroon. 130 mk.
- F. Cooper. **Nahksuka jutud. IV lugu.** Unkas, Väle hirv. 180 mk.
- Gizyk, Paul v. **Omal jõul edasi.** Karakteri kasvatustlik. Tõlge. 150 mk.
- J.Oro. **Taeva-Kääbus.** Muinasjutt-brosch. 30m.
- Mamin-Sibirjak. **Talvituspaik Studjoonõil.** Jutt. 30 mk.
- Herczeg, F. **Gyurka ja Sandor.** Ungari uudisjutt. 125 mk.
- Swen Hedin. **Polaarsõidud.** H. Valma tõlge. I osa. 60 mk.
- Swen Hedin. **Polaarsõidud.** II osa. 80 mk.
- Hörstel, W. **Lõunapäikese maalt.** Itaalia muinasjutud. 50 mk.
- Frith'of.** Norra rahvaeepos. 75 mk.
- Asgard. Skandinaavia muinaseepos.** 50 m'
- Sophie Reinheimer. **Kirjud lilled.** Eesti noorsoole muinasloomelised jutustused. 75 mk.

NOORTE KIRJANDUS:

- Fr. R. Kreutzwald. **Eesti rahva ennemuist-sed jutud.** Illustr. A. Roosileht. 180 mk.
- K. E. Sööt. **Lapsepõlve Kungla.** Lood ja lallitused lastele. 130 mk.
- Z. Topelius. **Kolm muinasjuttu lastele.** Soome keelest M. Nurmik. 50 mk.
- Oro, J. **Illi ja pisi-täts.** Muinasjutt. 50 mk.
- Anni Svan. **Jänes Vemmalsääre juhtu-mised.** 80 mk.
- Wilhelm Busch. **Vallatused ja riukad.** Pildi-raamat. 160 mk.
- N. Päts. **Kaks venda.** Muinasjutt lastele. Värvipildi album. Ed. Kana ja H. Ein'i piltidega. 280 mk.
- K. A. Hindrey. **Jaunart Jauram.** Pildiraama. 70 mk.
- K. A. Hindrey. **Jaunart Jaurami jõnger-mannid.** Pildiraamat. 65 mk.
- K. A. Hindrey. **Jõngermannide jandid.** Pildiraamat. 60 mk.
- Dr. H. Hoffmann. **Kahupea Kaarel.** Pildiraamat. 140 mk.

TÖLKEROMAANID:

- Ed. R. Burroughs. **Ahvide kasvandik.** 200 mk.
- " **Tarzani tagasitulek.** 180 m.
- " **Tarzani metsikud sõbrad.** 160 mk.
- Ed. R. Burroughs. **Marsi printsess.** Fantast. romaan. 170 mk.
- Ed. R. Burroughs. **Marsi sõjajumal.** Fantast. romaan. 150 mk.
- Victor Bridges. **Keemik Lyndoni saladus-lik leidus.** 300 mk.
- Jack London. **Loitev Koit.** Romaan Amee-rika kullamait. 200 mk.
- A. Rambaud. **Cäsari sõrmus.** Ajalooline romaan. 170 mk.
- C. H. & A. M. Williamson. **Ajaloo saladus.** Põnevusromaan. 250 mk.
- Anny Wothe. **Pisarate maa.** Romaan. 130 mk.
- Kadunud mees.** Ülipõnev romaan. Inglise keelest L. L. 160 mk.
- Clark Russell. **Malailaste laev.** Romaan. Inglise keelest 150 mk.
- R. Aug. Freeman. **Julge mäng.** Kriminaalromaan. 80 mk.
- F. Grass. **Punased lõunast.** Romaan. 60 mk.

Saadaval pääladus

T. E. K.-Ü. „PÄEVALEHE“ RAAMATU- JA KIRJUTUSMATERJALI KAUPLUSES

JAANI TÄN. NR. 6, KREDIIT PANGA-MAJAS

ja kõigis „Päevalehe“ abitalitustes ning paremates raamatukauplustes.

„AGU“

**kirjanduse-, kunsti- ja kultuursisuline
perekondlik pildiajakiri jõudis
käesoleval aast. 3. aastakäiku,
ilmudes iga 2 nädala tagant
mitmei muudetud ja uuen-
datud kujul.**

„AGU“ sisaldab va-
litud oma- ja
väljamaa ilukirjandust: jutte,
luuletusi, artikleid ja vesteid.
Toob reproduktsioone kuns-
tiudistest.

„AGU“ toob kirju-
tusi ja pilte
Eesti kultuurelu sündmustest.

„AGU“ jälgib välja-
maa sünd-
musi sõnas ja pildis. Piltide
elavuse, mitmekesiduse ja
rohkuse pääle pannakse
rõhku.

3-da numbriga algas
Chesteriõni huvitav
kriminaalromaan „Mees,
kes oli neljapäev“. Selle
juhtumisrikka romaani voo-

ruseks on, et ta on põnev
ja ühilasi suure kunstiiväär-
tusega teos.

„AGU“ perekonna-
lehena toob
võimalikult igas numbris
kindlad osakonnad, nagu:
teatri, muusika ja kirjan-
duse-kunsti ringvaated; kä-
sitöö ja moe, spordi, male,
nalja ja «mitmesugust» osa-
konnad.

„AGU“ loodab an-
da võivat
iga numbriga rikkalikku,
huvitavat, mitmekesist, kuid
väärtuslikku lugemist ja
vaateid. Tal on laialdane
ja tuntud kaastööliste ring-
kond.

„AO“ tellimise hind

1 kuu pääle	80 marka
3 „ „	240 „
6 „ „	460 „
12 „ „	900 „

Üksiku numbrí hind 40 mark.

Kuulutuste hind:

1 lehekülg	4000 marka.
1/2 „	2000 „
1/4 „	1000 „
1/16 „	250 „
Esimese kaane sisekülg	6000 „
Viimase kaane väliskülg	8000 „

Tellimisi võtab vastu „Päevalehe“ kontor, Tallinn, Pikk tän. 2. Pääle selle
võib „AGU“ tellida raamatukaupluste ja kõigi vabariigi posikontorite kaudu.
Kirjade aadress: Tallinn, „AGU“.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk tän. 2.